Петър Дънов

Живот за Цялото

Учителя Петър Дънов

Живот за Цялото

Сдружение „Слънчогледи“

София, 2013

ЖИВОТ ЗА ЦЯЛОТО
Учителя Петър Дънов

Лицензионни права

Creative Commons
Признание-Некомерсиално-Споделяне на споделеното 2.5 България

Съставител
Георги Радев

Оформление
Веско Василев

Изображение на корицата
Shutterstock.com

Издател
Сдружение „Слънчогледи“

ISBN 978-619-7033-16-8
Безплатно разпространение
Актуална версия на книгата: friendsoftherainbow.net

„И никога, може би, не е било тъй необходимо добрите и съзнателни хора в света да си подадат взаимно ръка и да отправят едни към други мисъл за вътрешно обединяване.“

Учителят

„Живот за цялото“ е съставена от Георги Радев по извадки от Словото на Учителя Петър Дънов. Книгата е издадена за пръв път през 1936 г. Георги Радев е съставител и на книгата „Учителят говори“.

Отделните глави на тази книга не са дадени от Учителя в този им вид. Ала тяхното съдържание е изцяло почерпено от неговото Слово. Те представят не резюмета от едноименни негови беседи, а по-късно свързани части от тях, които се движат около една централна идея.

Бихме желали ония, до които тази книга достигне, да схванат непосредствено нежните трептения на онова зазоряване – зазоряване на великия Живот за Цялото – които се излъчват от нейното съдържание.

1936 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ЖИВОТ ЗА ЦЯЛОТО

Закон за социализиране на общите блага[1]

Съвременните хора разглеждат живота не в неговата цялост, а откъслечно[2]. Те го разглеждат не исторически, като космичен развой, а в неговите отделни моменти. Те се ограничават в тесните рамки на индивидуалния живот, живота на частите и търсят в него върховния смисъл на всяко съществуване. Затова отделните единици, макар и по силата на един биологически закон да са групирани в семейства, общества, все имат стремеж да се затворят в черупката на своята личност. Но тъй като напълно личен и самозадоволяващ се живот в Природата е абсолютно невъзможен, отделните индивиди се обединяват в общества, като образуват нови по-големи единици, които, следвайки егоистичния принцип, отново се затварят в сферата на своите частични интереси. Така продължават хората да се обособяват в отделни общества, в отделни националности, в отделни религии, като преминават от формите на личния към формите на колективния егоизъм.

Наистина, обособяването на отделни органи и системи с определени функции е закон на органическия свят, който действа в сложните организми, ала обособяването не подразбира

[1] Подзаглавието присъства в статията от сп. „Житно зърно“

[2] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 1 от 1935 г.

отделяне, изолиране. То подразбира функционално единство, координация, йерархично степенуване на форми и служби, чрез които се проявява великото разнообразие и хармония на живота. Изолирането напротив е израз на онова монотонно еднообразие, в което спира всяко творчество, всеки растеж.

Днес хората са изпаднали в безразличното състояние на еднообразието. Те преповтарят все едни и същи неща, едни и същи идеи. Те обръщат поглед все към миналото, към онова, което е не само станало, но и престанало да съществува, към онова, което е преживяно и наджививяно. Те търсят благата на живота по ония отъпкани пътища, които са задръстени от многобройните неуспехи на толкова раси и народи, живели преди нас. И до днес например въпреки красноречивото свидетелство на историята хората не са разбрали, че насилието, безправието, личният произвол предизвикват същата реакция. Те не вярват, че има една върховна Правда в живота, която поставя всекиго на място. Без да отиваме далеч в историята, ние имаме пресни примери за действието на този закон в близкото минало на европейските народи. В 1871 г. през френско-пруската война Германия излезе победителка и наложи на Франция тежка контрибуция. В общоевропейската война обаче Франция излезе победителка и наложи на Германия тежки, непоносими за нея репарации. Ако Германия преди години бе постъпила справедливо и Франция щеше да постъпи справедливо. Очевидно неправдата роди неправда. Народите от съглашението обаче ако искаха да изпълнят великия закон на истинското миротворство, така както той действа в Природата, не трябваше да налагат никакви репарации. Едничкото, което трябваше да направят според Божественото право, бе да поискат заплащане на разноските, но не да налагат непосилни контрибуции. Ако

европейските народи бяха постъпили така, те щяха да имат съвсем други резултати. Те щяха да избягнат една нова война, която сега въпреки всички усилия, изглежда че ще избухне – като фатална последица от един несправедлив мир[3]. Те престъпиха закона и с това удължиха периода на войните. А според плана, войната от 1914 година трябваше да бъде последна.

Като не изпълниха природния закон, европейските народи се върнаха назад към изолирания живот, който се излива във формите на колективния народностен егоизъм, вместо да минат постепенно към осъществяване на братството между народите.

Каквото и да стане обаче, народите трябва в края на краищата да съзнаят, че са органически и неразривно свързани, а не само механически и по силата на постоянно флуктуиращите[4] политически и стопански интереси. Те трябва да съзнаят, че всички народи – малки и големи – имат еднакви права на земята, че всеки народ има правото да живее според вътрешните изисквания на онова историческо предназначение, за което е призван.

Мнозина обаче все още поддържат, че всеки народ трябва да живее само за себе си, да се стреми да стане силен и богат, дори в ущърб на другите.

Идеята, че всеки трябва да живее за себе си е идея на стария живот. Тя безвъзвратно залязва – въпреки всичко. Идеята, че всеки трябва да живее за Цялото – ето великата основа на новия живот, на новата култура. Тази основна идея сега преустройва

---

[3] В първото издание на книгата „Живот за Цялото“ бележката е озаглавена: „Тази статия е отпечатана през 1936 г.“, но всъщност годината е 1935.
[4] Флуктуация *(лат. Fluctuare)* – вариране, колебание.

целия живот на човечеството. Сегашният свят преминава към една нова форма. Твори се един нов морал. Този нов морал, чиято първа заповед е живот за Цялото, ще пресъздаде коренно света. И затова човечеството днес не може да работи със същите мерки, с които е работило досега. Невъзможно е това! Когато в далечни времена се е създавал животинския свят, в основата му е бил положен друг принцип, друг морал, различен от този, който действа в човешкия свят. С появата на човека се е явил нов морал в света.

Сега човечеството навлиза в една нова епоха. Преминава се от епохата на механичното създаване към епохата на органичното развитие, от стадия на механичното преустройство към тази на вътрешното възраждане. И понеже хората минават от механичния към органичния процес на колективен живот, затова преживяват такива страдания. Днес всеки човек, който извърши някаква погрешка, веднага съзнава, че е сторил известно нарушение и изпитва смут, страдание.

Цялата бяла раса, дори и най-издигнатите ѝ духовно синове изпитват един дълбок вътрешен смут, едно вътрешно безпокойство. Това състояние, обаче, е естествено. То е състоянието на бременна жена. Страданията, които бялата раса преживява, показват, че тя е бременна с една велика идея. От бялата раса ще се роди именно шестата раса – расата на любящите. И колкото по се увеличават страданията, толкова сме по-близо до момента на раждането.

В шестата раса ще преминат всички съкровища, които миналите раси, в туй число и бялата раса, са придобили. Тогава хората ще разберат, че в целия развой на раси и народи те представят едно цяло. Придобивките на всички народи от всички исторически времена и епохи, ще бъдат достояние на отделните

личности. Това е оня велик процес на социализиране на общите блага, който съществува в живата Природа. Природата си има известен план за социализиране на благата, но този план се прилага по един разумен закон. Хората днес с доловили тази идея на Природата – защото извор на всички идеи е и си остава великата и разумна Природа – но те я схващат много механически.

Ясно е следователно, че всеки човек дълбоко погледнато, работи за колективното повдигане на цялото човечество и цялото човечество работи за отделния човек.

Тази истина, която е вдъхновявала и вдъхновява в тяхната работа най-великите синове на човечеството, ще стане един ден – по силата на закона за социализиране на благата – достояние на всички човеци по земята. И тогава ще се установи оня строй, за който днешните хора мечтаят и който се мъчат да осъществят с такива жалки и неподходни[5] средства. В основата на този нов строй на земята ще лежи онова начало, което лежи и в основата на космичния свят – живот за Цялото.

[5] Неподходен (*ост.)* – неподходящ.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА МИРОВАТА ДЪРЖАВА

Има една държава, която сега се създава, която сега се устройва и организира[6]. Територията на тази държава е много малка: около 19 см на длъж[7], 15,5 см на шир и 15 см на височина. Но тази малка държава е много гъсто населена: жителите ѝ възлизат на повече от три билиона и 600 милиона. Въпреки своята многочисленост обаче те смогват да живеят и да се спогаждат добре. Наистина и тази държава не е още напълно организирана, макар че устройството ѝ е започнало отпреди милиони, милиони години, ала все пак тя е достигнала една сравнително висока степен на развитие и култура.

Ще попитате: коя е тази държава и де е тя? Тази държава е човешката глава, човешкият мозък. В устройството на човешкия мозък взема участие цялата жива Природа, сиреч цялата онази йерархия от високо напреднали, разумни същества, чиито мозъци и сърца с хармонично организирани. Тези именно същества образуват онази мирова държава, която Христос е нарекъл „Царство Божие“ и на която земните държави от всички времена са само бледи и мимолетни отражения. От това гледище всички култури на миналото с техните религии, обществен строй, с техните науки, изкуства, не са нищо друго освен лаборатории,

[6] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 9-10 от 1934 г.
[7] На длъж и на шир *(ост.)* – на дължина и на широчина.

където тия мъдри жители на „Царството Божие“ са работили за организиране на човешкия мозък и човешкото сърце.

Ето защо, докато човешкият мозък не се организира според оня план, който една предвечна Мъдрост е начертала, на земята все ще царуват безредие, раздори, престъпления. В този смисъл на думата може да се каже, че всичкото зло на земята произтича от недобре устроените мозъци и сърца на хората, по-конкретно – от недобре организираните мозъци на мъжете и недобре организираните сърца на жените. Мъж и жена в случая са взети като полюси на човека.

Не че мозъците и сърцата на хората са сами по себе си зле организирани. Природата постоянно работи за тяхното организиране, като постепенно осъществява един велик строителен план.

Злото обаче е там, че хората постоянно развалят онова, което Природата е организирала. Те приличат на недобросъвестни наематели, които лошо стопанисват имота, който им е даден за използване. Ето защо може да се каже, че злото в света произлиза от недобре използваните сили на мозъка и недобре направляваните сили на сърцето. То произтича от това, че мъжът и жената не използват рационално силите на ума и сърцето, като дават по такъв начин лошо направление на своята воля.

И ако проследим живота на земята, ще видим, че от ума на мъжа произлизат всички престъпления – насилия, войни, убийства, разрушения. Умът на мъжа все още върви по прокълнатия път на Каина[8]. Дори и европейски народи, въпреки

[8] В Библията Каин е брат на Авел – и двамата са синове на Адам и Ева. Каин бил земеделец, Авел – животновъд. Жертвите на Авел били приети от Бог с по-голямо

че изповядват християнството, на дело все още вървят по този старозаветен път. Не по пътя на Каина ли вървяха европейските народи през световната война?

И днес те пак се намират пред изкушението на Каина. Най-добрите, най-далновидните, най-трезви умове на човечеството правят усилие да спрат ръката на Каина, която пак започва да се свива в юмрук. Те ясно виждат резултатите от войната. И говорят на хората с трезвия и безпристрастен език на цифрите – обективните статистични данни за ония всестранни поражения, които войната причинява. В тия данни поне няма нито „психологичен субективизъм“, какъвто би могъл да се търси у писатели като Ремарк[9], ни морализаторски тенденции на пацифисти-утописти. В тях звучи обективният език на цифрите, едничко меродавен за хората на „практичната действителност“. Като че ли тази „действителност“, в която хората живеят и страдат и се мъчат, не е създадена от самите тях?

Разбира се в края на краищата, едничко меродавен възглед за войната си остава възгледът на Природата. А той гласи, че войната е явление на един несъвършен живот, който подлежи на уреждане и организиране. Тъй както мирът е израз на един

благоразположение. Каин завидял и убил брат си, като с това той извършил първото братоубийство.

[9] Ерих Мария Ремарк (1898 – 1970) – немски писател, един от най-известните автори на антивоенни романи в света. През 1928 г. излиза романът му „На западния фронт нищо ново“, който му донася световна слава. До края на 1829 г. книгата е преведена на 26 езика, включително но български. Разказва се за жестокостите на войната през погледа на едно 19-годишно момче (самият Ремарк). В Германия обаче срещу писателя се надига враждебна вълна – обвиняват го в *„литературно предателство към войника от Световната война“*.

високо организиран живот, който се направлява от законите на хармонията.

Всички други възгледи за войната са лични и заинтересовани, преценени с това обективно мерило на Природата.

Ето защо всички разумни хора, у които живее опитът на хиляди и хиляди поколения, имат само едно мнение по тия въпроси. Те знаят, че всички борби и стълкновения произтичат от факта, че мозъците и сърцата на хората не са още идеално организирани. Когато един ден те се организират, животът на хората ще се устрои съобразно с ония начала, на които почива безсмъртният живот на „Царството Божие“. А тия начала гласят:

Съществува една вечна Любов, която включва благото на всички същества. Съществува една вечна Мъдрост, знанието на която обгръща всички. Съществува една вечна Истина, която включва свободата на всички същества, според степента на тяхното развитие и разбиране.

Тия три велики начала лежат като съкровено съдържание в основата на всички религии. Формите се менят, култът се видоизменя съобразно с епохата, ала тия основни начала остават неизменни. Защото с трите велики основи, на които почива Божественият свят.

Тия принципи действат в целия космос, следователно те действат и на земята, във всичките ѝ царства – растително, животинско и човешко. В своята същина, те остават неизменни. Ето защо, както и да схващат хората Любовта, както и да я делят и подразделят, тя си остава неизменна и неделима. Любовта не е нито ангелска, нито човешка, нито животинска. Когато говорим за животинска любов, подразбираме, че животното, което не е разбрало любовта, я проявява по своему. Под човешка любов

разбираме своеобразната човешка проява на Любовта, която хората все още твърде слабо проумяват.

Любовта обаче при всички условия си остава неизменна. Тя има еднакви отношения и към праведни, и към грешни, и към хора, и към животни. Любовта подържа живота на всички същества, ала това не подразбира запазване на техните форми. Там дето тя действа, винаги настъпва едно вътрешно преустройство. И ако се разбират законите на Любовта, това преустройство става нормално, не се ли разбират нейните закони, това преустройство носи сътресения и разрушения.

Любовта изключва всякакви престъпления. Любовта изключва всякакво насилие, убийство. Следователно [изключва] и онова масово организирано убийство, което се нарича война. От гледище на оня абсолютен морал, който Любовта носи, никой нѕма право да отнема живота, който Бог е вложил у едно същество. Според Божествения ред на нещата, всяко живо същество има право да живее. И който си позволи да отнеме живот, както и да оправдава този акт, нарушава Божествения ред на нещата.

А наруши ли се този Божествен ред, нарушат ли се великите постановления на Природата, идват най-лошите последици в живота. Това е една велика Истина, която винаги с възвестявали великите Учители на човечеството, неговите светли гении, а не едно произволно лично разбиране на хора с несъвършено организирани мозъци. И всички съзнателни хора трябва да подържат днес тази велика Истина, ако искрено желаят своето повдигане като индивиди, ако желаят повдигането на своя народ, повдигането на цялото човечество. Те трябва да положат в своя живот ония три велики принципа, които лежат в основата и на мировия живот: Любов, която носи живот за всички, Мъдрост,

която носи знание и светлина за всички, Истина, която дава свобода на всички.

Липсват ли тия основи, животът – и личен, и колективен, и общочовешки – няма да има никакъв резултат. Това е една неизбежна последица от ония закони, които действат в Битието. А тия закони не се прекланят пред ничия лична воля, те действат въпреки личното желание и разбиране на отделните единици. Хората може да се противопоставят колкото щат на Божествения ред, те могат да отхвърлят колкото щат свидетелството на ония просветени умове, които го възвестяват, ала той в края на краищата се налага. Много култури са загивали, цели светове се рушат, слънца угасват, но този Божествен ред вечно пребъдва.

Ето защо безсмислено е да се правят повече безрезултатни опити. Безсмислено е да се отлага, да се очаква на бъдещето. Безсмислено е човек да копнее за един идеален живот, когато отиде на „онзи свят“. Онзи свят е свят на Любовта, той е свят на знанието, на Истината и свободата. И ако ние изменим нашите мисли и чувства, ако започнем да мислим, да чувстваме и да постъпваме така, както мислят, чувстват и постъпват ония велики същества, чиито мозъци и сърца са организирани и волите им единни, ние веднага ще влезем в „онзи свят“. Онзи свят е тук, сега, ние постоянно живеем и в този свят и в онзи.

Така трябва да мислят съвременните хора, ако искат наистина да бъдат човеци на настоящето, а не на отживели възгледи. Така трябва да живеят. Всички добри хора, към които и народи, към които и религии да принадлежат, трябва да си подадат ръка, за да помагат на страдащото човечество. Нужно е не изолиране на народите в името на лични интереси, каквото днес се констатира, а обединение в името на принципите на

Любовта, Мъдростта и Истината – прояви на живия Бог, който всичко обединява.

ДЪРЖАВА В ДЪРЖАВА

Светът е най-великото учреждение, което великите хора познават[10]. По-разумно уредено учреждение от него във видимата, материална вселена не съществува. В неговото устройство участват главно три рода сили: физически, астрални или чувствени и динамически или умствени. Има и други сили от по-висок ред, които действат в света, но в човешкия живот, така както той сега се развива на земята, при тази степен на съзнание, което днешните хора имат, тези три рода сили с главните, основните. Всеки човек на земята – за да останем в сферата на земния живот – минава през три основни процеса: физически, астрален и умствен, в които се проявяват споменатите три вида сили. Законите, по които действат тия сили, се коренно различават помежду си, те дават понякога диаметрално противоположни резултати, макар да преследват в края на краищата една обща цел. И понеже съвременните хора, така както са устроени, съзнават и виждат обективно само проявата на така наречените физикохимични сили, към които се мъчат да сведат всички физически, биологически и душевни прояви, те не могат да се освободят от постоянните и непреодолими противоречия, що терзаят научната и философска мисъл. За тях реално обективно е само физичното, веществено; само то се поддава на измерване, изчисляване, претегляне. Душевното за тях е субективно, „ирационално“, „несъизмеримо“. Ето защо те

[10] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 2-3 от 1935 г.

признават общовалидна закономерност, принудителна необходимост само на физичното, видимото, а в душевното, невидимото макар и съзнавано те мислят, че може да царува субективен произвол. Днешните хора си въобразяват, че могат да желаят каквото щат, че могат да чувстват и да се отнасят към чувствата на другите безнаказано както щат, че могат да мислят каквото и както искат. Те си въобразяват, че могат едно да мислят, а друго да говорят и вършат. Тям[11] и през ум не им минава, че подобен род действия подготвят латентни конфликти в подсъзнанието, които рано или късно ще се проявят в живота на човека в една остра форма, която може да подкоси и здравето му и душевното му равновесие. Хората не съзнават какво реално влияние оказват върху техния живот и съдба тук, в физическия, обективен свят, субективните „състояния на съзнанието“ – желания, чувства и мисли. В областта на подсъзнанието се подготвят понякога такива душевни конспирации, които чакат своето време, определено от жизнения ритъм на човека, за да направят цял преврат в живота му.

Съвременните хора са „изпразнили“ света от всичко разумно, което седи по-високо от тях. Те не признават съществуването на други по-разумни, по-интелигентни същества от тях, които работят в невидимите и недостъпни за нашите сетива сфери на вселената. Оттам и погрешният възглед, че хората са еднички фактори в живота, че те имат правото и свободата да разполагат както искат с благата на природата, която за тях не е нищо друго, освен един бездушен механизъм,

---

[11] Тям *(ост.)* – на тях.

управляван от слепи, механични закони. Но дали този най-популярен днес възглед за природата е наистина прав? Дали природата е такава, каквато я схващат съвременните учени? Дали онова, което те изнасят като „природни закони“ е меродавно за Природата в нейната цялост? Достатъчно е да си спомним, че съвременните хора боравят с едно малко сечение от физическия свят, че те още не с пристъпили да изучават обективно другите две велики области на света – астралната и умствената, за които бе дума в началото, за да схванем, доколко съвременните разбирания за света с меродавни въобще.

Разбира се има неща, които с верни, защото с почерпени от опит и те с онази незиблема[12] основа, на която се гради човешкият живот. Изобщо би могло да се каже, че разбиранията на човека с прави дотам, докъдето се простира неговият опит. Вън от своя опит, човек не може да разрешава въпросите на живота.

Все пак хората днес трябва да се освободят от своите тесногръди, едностранчиви възгледи за Природата, ако искат да се отърват от ненужни страдания. Те трябва да разберат великия световен ред на мировата държава, нейните основни принципи и закони, ако искат да се осмисли живота им и да придобие работата им трайно значение. Те все още устройват и личния си и обществен живот по свои разбирания, които често пъти са диаметрално противоположни на законите на Природата и по такъв начин идват в стълкновение с нейния ред. Всред мировата държава, всред великия природен строй те искат да установят

[12] Незиблем *(прил. старин.)* – непоклатим, непоколебим.

своя човешка държава, своя човешка власт, свой произволен строй на живота. В този смисъл на думата човешкият ред на земята, който отхвърля върховния суверенитет на мировата държава, който не признава едничката суверенна воля на света, представя държава в държава. А коя силна и авторитетна власт, която има предвид благото на целия народ, би допуснала да се шири друга власт, противна на нейната общодържавна политика? Коя истинска власт, която служи на общи цели, би позволила да се бъркат в нейните функции неотговорни фактори?

А с право може да се каже, че хората днес действат като държава в държава в света, че те действат като неотговорни фактори. Те мислят, че могат да разполагат безотговорно и неограничено с всички блага на Природата, с всички нейни сили и съкровища. Те я третират като нещо, което трябва да покорят, за да обсебят неговите богатства. Те използват безогледно минералните ѝ богатства, растенията, животните често за разрушителни цели. Те мислят дори, че могат да разполагат безнаказано и с човешкия живот.

Ала хората едно трябва на помнят – Природата винаги в края на краищата възстановява своя суверенитет, тя винаги утвърждава своята върховна власт. Досегашният исторически опит дава блестящи доказателства за това: цели континенти са загивали в конвулсиите на страхотни катаклизми, изчезвали са и са били безвъзвратно затривани от лицето на земята велики раси, народи и царства с тяхната блестяща култура. Те са изчезвали с своя преходен ред, но великият и разумен космичен ред винаги пребъдва.

Днес хората, поддържащи един грубо материалистичен възглед за живота, който се мъчат да прокарат в целия политически и стопански строй, в наука, философия, изкуство се

натъкват на остри противоречия, които произтичат от стълкновението им с Природата, с нейната суверенна власт. Напразно се мъчат да установят един ред мимо[13] нейния ред. Напразно се мъчат да разрешат парливите проблеми на настоящето на своя глава, по свое разбиране, със свои похвати. Мислят ли съвременните хора, че ще могат някога да разрешат по този начин парливия икономически въпрос, който се е разтворил като язва в стопанската криза? Никога. И защо? Защото този въпрос е отдавна разрешен от Природата. Тя е предвидила с математическа точност нуждите на всички същества на земята, от най-микроскопичната твар до човека. Тя е определила с безпогрешна точност бюджета на всяко живо същество. Тя е отпуснала всички блага на живота изобилно за всички. Но хората, които си позволяват да разполагат с нейните блага по свое разбиране, които си имат своя „стопанска политика“, нарушават нейния велик ред и по такъв начин предизвикват тия неизлечими противоречия и тия нескончаеми борби между отделните индивиди, между отделните съсловия.

Ако съвременните хора биха се спрели да изчислят каква грамадна енергия харчи Природата, за да подържа живота на един човек, те биха се натъкнали на астрономически цифри. Колко би струвал да речем един грам – казано на земен език – мисловна енергия? Още повече, като се има предвид, че за да се приспособи за мозъка на съвременния човек, тя трябва предварително да се трансформира. И тази трансформация се извършва от високо интелигентни същества, чиято дейност

[13] Мимо *(нарч. ост.)* – извън, независимо, освен, покрай.

остава скрита за обикновените хора, същества, които слизат от високите полета на космоса, за да преработят и пригодят тази енергия за човешкия мозък. На материалистично настроените люде този факт може да се стори фантастичен, но това не пречи той да бъде верен. Той е елемент от живия опит на ония велики Посветени, на ония истински гении на човечеството, пред чийто вътрешен взор се е разкрил великият световен ред на мировата държава, на „Царството Божие“, с всичката му дивна хармония и красота.

Двата принципа

В света работят два разумни принципа[14]. В окултната наука те са известни под името „първи“ и „втори“ принцип, в съвременната физика ги наричат положителен и отрицателен, а в химията тия два принципа намират израз в познатите две големи групи съединения – киселини и основи.

Първият принцип е силен, активен, груб. Вторият – мек и пластичен. Първият привидно твори и създава, но всъщност онази сила, която твори, съгражда и организира, се крие във втория принцип. И действително в круксовите тръби[15] светлината винаги се явява на отрицателния полюс – катода. Това, което гради в света, което възраства и организира не е силното, грубото, а мекото, пластичното. Затова и онези хора, които воюват, които разрушават – „злите хора“ винаги проявяват външно по-голяма сила и активност, отколкото добрите хора, които градят.

В великия космичен свят първият принцип е създал материалната вселена, всички видими материални светове с техните сили и енергии, необходими за съграждането на отделните форми. Принцип на отделяне, на индивидуализиране, той е обособил и разделил съществата на отделни единици и затова в него бушува вечна борба, вечно разрушение и смърт.

---

[14] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 4-5 от 1935 г.

[15] Круксова тръба – затворен стъклен съд с два изведени навън електрода, от който е изпомпен въздухът. Названието идва от Уилям Крукс, *William Crookes (1832 – 1919)* – английски химик и физик, известен медиум и спиритист.

Силният със силата, която съдържа в себе си, сам се разрушава. Така скорпионът, когато го заплашва смърт, сам забива в себе си своето отровно жило и се самоубива.

В втория принцип смърт не съществува. Той носи в себе си еликсира на вечния живот. Той постоянно се стреми да обедини всички същества в едно велико цяло.

Първият принцип е алчен, ненаситен. В него желанията нямат граници. Той иска всичко да погълне. Но колкото и жертви да погълне, колкото и големи разрушения да причини, той остава вечно незадоволен и ненаситен, в него постоянно кипи горчиво недоволство, омраза и ропот. Вторият принцип носи напротив доволство и мир, тиха и безметежна радост. Само в него може човек истински да вкуси благото на живота. Щом вторият принцип започне да действа в света, той веднага смекчава първия принцип. А когато действат съвместно под върховната воля на онова велико Божествено начало, което се проявява чрез тях, т раждат най-хубавото, най-великото, най-възвишеното в живота.

Оставени сами двата принципа постоянно се борят за надмощие в света. В основата на всички борби, които днес се водят – и лични, и семейни, и обществени, и международни, и вътрешни и външни – лежи изначалната борба на тия два велики космични принципа, които една предвечна Воля е пуснала да действат в битието, в изпълнение на нейните върховни замисли. И цялата световна история ни показва, че ту единият, ту другият принцип е вземал превес. Така например окултната наука, която разполага с данните, записани с неизличими писмена в летописите на света твърди, че е било някога време – преди грехопадането – когато на земята е съществувала една велика култура на „Синовете Божии“, в която е царувал и управлявал вторият принцип – принципът на Любовта и светлината. За тази

именно райска култура, за тази „златна ера“ на човешкото развитие загатва Христос, когато казва: „Преди да бъдат Адам и Аврам, аз бях“. След падането на тази култура, причините за което падане с забулени в дълбока тайна, прозираща едва зад тъмното було на сказанията, човечеството попада под властта на служителите на първия принцип. Последните поддържат, че светът трябва да се управлява със строгост и неумолимост, със сила и железен закон, в противовес на служителите на втория принцип, които подържат методите на Любовта**,** светлината и свободата. Първите твърдят, че човек не е достоен за свобода и знание – той трябва да бъде държан в сляпа покорност, пълна тъмнина и неведение. Те твърдят, че служителите на мекия принцип са допуснали съществени грешки в ръководството на човешките съдбини, през време на тяхната управа в онази епоха, когато ръководната власт е принадлежала тям. И днес още цялата земя се управлява предимно от служителите на първия принцип. Те имат свои представители навсякъде, във всички области на културния живот – и в политика, и в наука, и в религия, и във философия. Но и тяхното управление е към своя край. Обективната равносметка на Природата показва, че те са направили много по-големи грешки от първите управници на света. И когато Христос говори за „княза на този свят“, Той загатва за тази именно власт, за това правителство на света. Неговото идване на земята е първият етап към възстановяване на първоначалния световен строй, към възстановяване на „Царството Божие“ на земята. Този пръв етап Христос е изразил с думите: „Аз победих света“ [*Йн, 16:33*]. Светът е победен, но не е още завладян. Знайно е каква страшна война се води, докато бъде победен света. За да се завладее света обаче трябва да се води една още по-страшна война. И когато ние говорим за бъдещата

култура, за културата на братството и Любовта, имаме предвид завладяването на света, сиреч установяване на оня световен ред, който почива на великия принцип на Любовта. Сега, каквото и да се говори на хората докато те имат тези разбирания за живота, докато те още смятат, че насилието, войните могат да разрешават техните мъчнотии, докато те подържат и вътре – в съзнанието си, и вън – в света, стария ред на нещата, идеалите им за свобода, за мир и щастие ще останат празни мечти.

Могат ли да останат не поядени листата на дърветата, докато има гъсеници? Гъсениците трябва да се превърнат в пеперуди, за да се освободи дървото на живота от напастта на гъсениците. В превръщането на гъсениците в пеперуди Природата ни показва един метод за освобождаване от неблагоприятни условия на живота. Само че в пеперудата прогресът на формите е спрян – кръгът се затваря и ние имаме едно преповторение на същия цикъл на развитие: пеперудите снасят яйца, за да се превърнат отново в гъсеници. Но в човешката еволюция този магичен кръг на преповторенията ще бъде разкъсан и развитието ще тръгне по своята предвечна спирала.

Съвременните народи след войната, която е дело на първия принцип, се затвориха отново в пашкулите на своя колективен народностен егоизъм. Това е очевидно един регрес. И затова бъдещата война[16], която изглежда не ще може да се избегне въпреки всички усилия при днешния манталитет на народите, ще донесе още по-страшни опустошения и бедствия за човечеството. Народите днес отново с попаднали под силното влияние на

[16] В първото издание на книгата „Живот за Цялото“ бележката е озаглавена: „Тази статия е отпечатана през 1936 г.“, но всъщност годината е 1935.

първия принцип, който ще действа дотогава, докато те сами се изтощят и разрушат. Този принцип създава много илюзии в света – той работи със сенките на светлината и е създал всички многообразни комбинации, които съществуват в света на преходните форми, в света на отраженията. Той вдъхва алчност за владения, воля за безпределна мощи владичество, желание за стихийна борба, за кървави подвизи и разрушения. Така е било от памтивека, така е и сега. Но както от памтивека краят на неговото развихряне е бил изтощение, смърт, глад и мор, така ще бъде и сега. Можем ли да си правим илюзии, че ще изменим същината на един космичен принцип и че ще превърнем без великата алхимия на втория принцип, желязото на първия в чисто злато?

Ала отрадно[17] е това, че в човечеството днес се образува едно ядро от хора, в които този дълбок алхимичен процес се извършва. Като в атанора[18] на древните алхимици, в преходното им естество се вече образува, всред велики страдания, златото на Мъдростта. Това злато е основният капитал на бъдещата култура.

А сега борбата още продължава. Докога ще трае тя? Тя ще трае дотогава, докогато вторият принцип – принципът на Христа вземе надмощие и организира неорганизираните още мозъци и сърца на човеците. Стремежът на Христа е да вземе надмощие над всички съзнания, над всички монади, над всички живи клетки, които образуват телата на хората и да ги направи безсмъртни и неразрушими.

---

[17] Отраден *(книж.)* – радостен, приятен.
[18] Атанор *(ст.гр. безсмъртен)* – 1. Окултно – „Астралният“ флуид на алхимиците, техният „лост на Архимед“; 2. Екзотерично – пещта на алхимика.

Само тогава човечеството ще мине целокупно от преходното към непреходното, от смъртния към вечния живот, от царството на разединението към царството на вечното единение и хармония.

ТЪРПЕНИЕТО – ПЪРВО СТЪПАЛО НА ЛЮБОВТА

Езикът на днешното човечество изобилства с празни думи, с думи без съдържание и смисъл[19]. И затова на съвременните хора трябва да се изяснява вътрешния смисъл на живото Слово. Така например, често хората говорят за търпение, ала малцина разбират истинския му смисъл, малцина знаят неговия произход и предназначение. Иначе не бихме чували толкова много хора да се провикват, че не можели повече да търпят, че чашата на търпението им преляла! Тия люде очевидно смесват търпение с неволя. Ала едно е търпение, друго – неволя. Преди всичко, без търпение не може нищо да се постигне и най-важно без търпение не могат да се задържат резултатите на постигнатото. Никакво знание, никакво изкуство не може да се придобие и задържи без търпение. Търпението е основа на човешкия характер, а без сигурна и непоколебима основа може ли една постройка да устои срещу външния напор на стихиите? Ето защо дълбоко погледнато само гениалните хора, само светиите, само великите и разумни души могат да бъдат в истински смисъл на думата търпеливи. Само истинските учени, истинските хора на изкуството могат да бъдат търпеливи. Разбира се когато говорим за учени, ние не подразбираме ония професионални представители на съвременната наука, които преподават в университети и на които се плаща за това. Истински учен е оня, който работи идейно, без

[19] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 6 от 1935 г.

да очаква някакво възнаграждение. Такъв учен е роден от гениална майка и гениален баща, зад които седи цяла редица поколения от гениални хора. Не две, не три или дори четири поколения – зад гърба на истински гениалния човек трябва да седят десетки поколения, стотици и хиляди прародители, които са вървели в Божествения път, в пътя към великото и красивото. Не идва ли един човек по такава линия, той не може да бъде нито учен, нито гениален, нито светия в истински смисъл на думата. А мнозина съвременни хора мислят, че достатъчно е да се покаят, за да станат чисти, свети хора. Както пък други мислят, че като свършат някакъв факултет и напишат няколко съчинения по известен въпрос, могат вече да минат за знаменити учени. Разбира се ние ни най-малко не искаме да засягаме схващанията на съвременните хора за наука, изкуство, философия. Сегашната наука, изкуство, философия, музика, погледнати от едно по-високо становище, с само забавления за деца, ала те са ония наченки, от които ще се развият бъдещите наука, изкуство, философия. И това е естествено! Може ли малкото дете да стане изведнъж като своите по-възрастни братя и сестри? То дълго време ще бъде носено от майка си на ръце и ще бъде подкрепяно от своите по-големи братя. Така и съвременните хора биват носени на ръце и подкрепяни от по-големите братя на човечеството – от ония велики, гениални души, които ръководят съдбините му с непоколебимо търпение.

Тези именно будни души, които любят Бога и знаят, че животът има велико предназначение, ще оправят света и те ще го организират. Само добрите, високосъзнателните хора могат да градят и да организират. Лошите хора само разрушават. Ние можем да очакваме спасението, организирането и възпитанието на хората само от съзнателните, добрите човеци, които работят от

векове насам. Ала сега тяхната дейност се засилва, защото човечеството се намира в един важен момент от своето развитие. И тъкмо затова, може би, никога страданията, външните и вътрешни противоречия не са били така остри, както в наши дни. И никога, може би, от разумните хора не се е изисквало толкова търпение, толкова духовна мощ, колкото сега. И никога може би не е било тъй необходимо добрите и съзнателни хора в света да си подадат взаимно ръка и да отправят едни към други мисъл за вътрешно обединяване. Възвишените същества, които са завършили своята еволюция, търсят сътрудници за новата култура – хора с чисти сърца и светли умове. Мислите ли, че тия същества ще слязат на земята в плът и кръв, да уреждат човешките работи? Сами те няма да слязат, но ще се изявят чрез готовите за работа хора, които живеят на земята. Те и сега се изявяват по много начини в света, и сега работят за повдигане на човечеството – всички велики учени, поети, музиканти, художници с проводници на тяхната творческа мисъл.

Ала за да се подготви човек да стане сътрудник на тия велики Братя, трябва без друго да притежава това основно качество – търпението. Защото той ще срещне в живота си много противоречия, ще се сблъска с много мъчнотии, с много трудни задачи, с които ще трябва да се справи. Това са все ребуси, които ще трябва да реши главно чрез търпението. Нима сиромашията, от която толкова хора се оплакват днес, не е един ребус? Защото има една сиромашия, която е смислена и желателна за всички. Само при този вид сиромашия човек изработва своето търпение. Слязъл до дъното на живота, човек започва да дири тогава богатството вътре в себе си. В този смисъл всички велики, гениални хора с били все сиромаси. Де се роди Христос, например? В златна люлка и в царски палат ли? Гениалният

човек не се нуждае ни от златни люлки, ни от царски палати. Златната люлка, царският палат – това е неговият мощен дух, неговото будно съзнание.

Търпение се изисква днес от всички пробудени хора! Като душа човек има велико предназначение на земята. Но за да се подготви да изпълни това си предназначение, трябва да придобие търпение! Само чрез търпението човек познава вечното в живота, великото, което остава неизменно всред всички промени.

В наши дни, когато светът страда от толкова бедствия, когато хората са обхванати от един дух на безпокойство и страх от живота, когато т са разпокъсани от какви ли не вражди, човек повече от всякога трябва да има търпение. Търпение – да дочака хората да изпитат до край всички свои теории, всички свои вярвания, всички свои системи, всички методи, всички примамливи пътеки. Търпение, за да долови, всред тази привидна, външна разпокъсаност на нещата и явленията, онази вътрешна целокупност, в която са свързани всички прояви на живота. Три думи са само в състояние да изразят тази целокупност. Тези думи с: Любов, Мъдрост и Истина.

Любовта носи Божествения живот, израз на вечна хармония. Мъдростта носи светлина и Божествено знание, които създават красота и ред в живота. Истината дава главната насока в живота. Всяка звезда, всяко слънце се движи по посока на Истината.

Истината говори със слънцата. Мъдростта – с планетите. А Любовта е толкова снизходителна, че е слязла на земята да говори и с хората, и с най-дребните същества. Понеже Истината говори със слънцата, далечна и висока е нейната цел! Кой може да я постигне? Само търпеливият човек. А търпеливият човек е човек на Истината.

Да се разговаряш с разумното слънце, да живееш с хиляди години в небесата, да правиш добро, без да знаят името ти, да бъдеш велик поет, без да те познават, да твориш чрез другите, без те да знаят, а ти само да се радваш – това значи да бъдеш гениален човек! Това значи да живееш с душите и между тях, без т да подозират това. Защото между всички души има вътрешна връзка.

Божествени и човешки идеи

Идеята, която организира хората в колективни единици – семейства, общества, народи – изхожда из самите недра на живота[20]. Животът е, който организира хората. Там дето има живот, има организиране: организира се живото, организират се биологични единици – същества. Не може да се организират частите на една машина или на един апарат. Те могат само да се съчетаят и сглобят. Механизмите в противовес на живите същества, не са резултат на един органически процес, а на механично съпоставяне и сглобяване. Веднъж направени, те си остават такива каквито са – не могат по-нататък ни да растат, ни да се развиват. Обществата, народите не са механизми, защото възникват, растат и се развиват по подобие на организмите. И щом известни човешки организации започнат да се разпадат, това показва, че животът ги е напуснал, и че те са навлезли в един механичен процес.

Ето защо, когато говорим за организиране, винаги подразбираме живот. И ако животът функционира правилно, правилно върви и процесът на организирането. Като всеки жизнен процес и организирането си има свой израз. Израз на правилното организиране у човека, това е здравето и силата, хармоничните, уравновесени чувства и правата мисъл. Това са естествени мерки, с които си служи живата Природа, за да

[20] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 7-8 от 1935 г.

установи как върви процеса на организиране, както у отделния човек, така и в обществата.

Изхождайки от тези основни мерки, може да се каже, че у съвременния човек, у съвременните общества, този процес не върви нормално. Многобройните болести, които терзаят човечеството, краткотрайността на живота – ако се вземат 120 години за пределна възраст на един дълготраен човешки живот – растящите страдания, научно-материалистичната и религиозно-догматична мисъл, които спъват развитието на човечеството – това са все данни, които подкрепват горното твърдение.

А при това положение на нещата, човешкият живот не може да се развива правилно. Докато не се създадат условия за съхраняване на човешкото здраве и сила, за канализиране на човешките чувства и за регулиране на човешката мисъл, желаното от всички подобрение на живота няма да настъпи. Това подобрение не е един външен, механичен процес – то не засяга само материални условия и физическото съществуване на човека, както някои мислят; то засега и неговия душевен живот – неговата емоционална и мисловна сфери. И тъкмо в тези три посоки работи едновременно разумният свят, който ръководи развитието на човечеството. Големите страдания, които преживяват хората днес, са резултат от онази планомерна работа, която извършва този възвишен свят за канализиране, преди всичко, на човешките чувства. Само след като чувствата на човека бъдат канализирани, те могат да се впрегнат на работа за целите на една по-висока култура, която предстои да се развие на земята – културата на Любовта и Братството между народите.

А Любовта, според нас, не е за болни хора. Тя е за абсолютно здрави, силни човеци. Любовта не е за хора с изопачени чувства, за хора с неовладени страсти. Тя е за хора,

които чувстват правилно. Любовта не е за невежи хора. Тя е за най-умните, най-мъдрите хора в света. Защото само умният, мъдрият човек може да обича. Невежият – никога!

Ето защо хора, които не са минали през вярата, която е само подтик към знание, и не са придобили знание, което е подтик към Любовта, не са подготвени да влязат в условията на новата култура.

Човечеството в общи черти е минало циклически през три вида култури – култури, в които то е развивало своята сила и своята воля, своята мускулна и динамическа мощ. Остатък от тези култури е милитаризмът. Култури, в които то е развивало своето сърце, своите чувства, своята вяра. От тия епохи са остатъци обредните религии, във всичките им разновидности и форми. Най-сетне култури – като западноевропейската– в които човечеството е развивало своя интелект, своя природен и технически ум. И тия култури оставят своите излишъци във вид на теории, научно-философски направления. социални доктрини и т. н.

Тези именно човешки образувания, тези натрупвания, тези излишъци от един нормално функциониращ на времето си живот, който е имал за цел да организира човешкия ум, човешкото сърце и човешката воля, днес спъват правилния процес на живота, който вечно е организирал и вечно ще организира все нови и нови форми.

Така например в съвременното общество хората са се разделили в социално и икономическо отношение на класи, в политическо отношение на партии, в научно отношение на школи, а в религиозно отношение на различни вероизповедания. В основата на тази диференциация има нещо природно, но има и

много човешки примеси. на които се дължат всички вражди, всички борби и стълкновения.

В религиозно отношение да речем в последно време хората се делят на два големи лагера – вярующи и безверници или безбожници. Това обаче са условни дележи – по отношение на една система от човешки вярвания и възгледи, по отношение на човешки институти. От гледище на Природата и набожни, и безбожници вършат едно и също – и едните ядат, и другите ядат и едните дишат, и другите дишат и едните чувстват, и другите чувстват и едните мислят, и другите мислят. Не само това, но и в морално отношение тия две категории хора по нищо съществено не се различават – те си служат с едни и същи методи, с едни и същи похвати. Така за пример и вярующи и безверници еднакво си служат с насилието. Може първите и по двадесет пъти на ден да произнасят името Божие, а вторите по двадесет пъти на ден да го хулят, но по съзнание тези хора не се различават съществено.

Изобщо една обективна мярка, един сигурен критерий за установяване на това кой е религиозен в истински смисъл на думата и кой не, днешните хора нямат. Те преценяват религиозните възгледи на хората по отношение на една официално приета система от вярвания, по отношение на един официално установен култ. Същото би могло да се каже и за социалните, политически, идеологични и други дележи.

Всички тия дележи и борби се дължат на вторични човешки идеи, които отпосле с влезли в света. В живота обаче има някои основни, Божествени идеи, които с в абсолютна хармония помежду си, които никога не могат да дойдат в стълкновение едни с други, защото това би значило, животът да влезе в стълкновение с самия себе си. Тези идеи вечно са се проявявали и вечно ще се проявяват, С тези идеи човек се ражда. Ето защо тях

трябва да поддържа той преди всичко и над всичко. Всички други идеи, които отпосле е възприел – било по силата на своята принадлежности към една среда било по силата на едно масово внушение, било по лични, материални съображения – са все човешки идеи. Каквито и да бъдат те, както и да се кичат, с какъвто и патос да се проповядват, те са временни, преходни. Те са оная „паница леща“, за която според библейския разказ Исав продал на брата си Яков своето първородство – онова, с което е бил роден [*Бит. 25:34*]. И всеки човек, който е продал своите Божествени идеи, с които е роден, заради временни, човешки идеи, е изгубил своето „първородство“ – изгубил е своето Божествено наследство, условията за едно правилно развитие, при което единствено могат да се организират неговият ум, сърце и воля. Той е изгубил следователно здравето си и силата си, обилието и благородството на своите чувства и светлината на своята мисъл. А това са свещени, Божествени идеи, които човек нивга не трябва да напуща.

Да бъде здрав и силен, да чувства правилно и да мисли право – ето основното, към което човек трябва да се стреми. Защото здравето е нещо Божествено, мисълта, която прониква в ума на човека, е нещо Божествено, чувствата, които проникват в сърцето му, са нещо Божествено, силата с която разполага в даден момент, е нещо Божествено.

Оня неправилен начин, по който човек използва своите сили, чувства и мисли – това е човешката страна на нещата. Ето защо задачата на човека е да пази капитала на своята сила, да пази чистотата и равновесието на своите чувства, да пази чистотата и светлината на своята мисъл.

Следователно всички хора днес и най-вече ония, които са призвани да бъдат обществени строители, трябва да имат ясно

различаване за онова, което е Божествено, първично в живота и онези идеи, които отпосле са влезли, за да изпълнят една временна задача. Всички неуспехи, всички страдания и бедствия – и лични, и обществени – се дължат на онова раздвоение у хората между Божественото, което винаги е истински актуално, и човешкото, което е често обременено с недъзите на миналото.

Ето защо днес повече от всякога се изисква от ония, които градят обществения живот, будно съзнание, широко и всестранно схващане на ония проблеми, които животът слага за разрешаване. Те трябва да имат пред вид не частните възгледи и интереси на отделни обществени групировки, не формални изисквания на отделни институции, които искат да запазят по външен път своя авторитет и обществено положение. Те трябва да имат предвид целокупното съзнание на един народ – целокупното му обществено-политическо и правно съзнание, целокупното му религиозно съзнание. Спрат ли се на външни, традиционни форми, подържани само от известен брой хора, заразят ли се от тяхната ревност да пазят тия форми с всички средства, тогава ще се създаде пакостното предубеждение, че всички, които не подържат, поне формално, възгледите на това малцинство, са против държава, против общество, против религия.

Държавата обаче не е едно малцинство. Държавата е израз на един народ. Тя е форма, в която животът и съзнанието на този народ функционират и се проявяват. Истинската държава трябва да бъде израз на целокупното съзнание на един народ. И тогава формите на държавен живот, в които туй целокупно съзнание се излива, ще бъдат живи, пластични, способни за прогрес и развитие. Те ще бъдат родени от душата на този народ.

Едно трябва да се помни – в целокупното съзнание на един народ, а не във временните форми, които могат да бъдат копирани и

отвън, функционират и се стремят към проява ония първични Божествени идеи, които организират отвътре неговото битие.

И само ония държавници са мъдри, само ония държавници с истински служители на своя народ, които се вслушват не в частните интереси на отделни съсловия, организации и институти, а в говора на целокупното народно съзнание.

Четирите учения

От памтивека[21] в човешките общества са съществували четири учения, всяко от които се отличава със свое разбиране за света и човека, за отношенията на хората едни към други, за обществен строй и държавен ред[22]. За да употребим по-съвременни названия, ще наречем тия четири учения клерикализъм, милитаризъм, капитализъм и социализъм.

Най-ярък израз на тия четири житейски школи, защото са се въплътили в известни обществени форми, намираме в кастовия строй на древна Индия. Знайно е, че обществото в браманска[23] Индия се е деляло на четири касти, четири съсловия – брамани или жреци, военни, търговци и занаятчии. Тия съсловия са образували строго затворени системи – забранени са били по-тесни родствени връзки на висшите съсловия с нисшите. В законите на Ману[24] се казва, че браманите произлизат от главата на Брама – великия Създател на света, военните – от неговите мишци[25], търговците – от стомаха му, а занаятчиите и работниците – от нозете му. В този образ индуските жреци са

---

[21] От памтивека – от незапомнени времена, от много отдавна.
[22] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 9-10 от 1935 г.
[23] Браман *(брамин)*, Brahman, Brahmin – член на висшата жреческа каста в Индия.
[24] Законите на Ману *(Ма́ну-смри́ти, известни също като Ману-самхи́та и Манава-дхармашастра)* са паметник на древноиндийската литература, представляващ сборник с предписания за благочестие на индийците от времето на Ведическата цивилизация. Предписанията засягат изпълнението на обществения, религиозен и морален дълг, приписван по легендарна традиция на прародителя на човечеството — Ману.
[25] Мишца – мускул.

дали в една форма, достъпна за народа, религиозната обосновка на кастовото разпределение, сиреч едно узаконяване „Свише“[26] на установения от тях социален ред. Както и да се е тълкувал този митологичен образ от индуските мъдреци, колкото и дълбоки философски изводи да е допущал, практически той се е свеждал към установяване на строгия и суров кастов строй, който е освещавал чисто по човешки изключителната власт на едни хора над други.

Без да носят тия ярки очертания на строго разграничени касти, последните все пак образуват основата на съсловната разпредялба у всички цивилизовани народи. Само че в отделни епохи едно от тия съсловия е вземало изключително надмощие и е удряло по особен отпечатък върху държавния ред, който бива характеризиран ту като теократичен[27], ту като монархичен[28] с различни отсенки и преходи, ту като демократичен[29], ту като пролетарски[30]. Формите от епоха в епоха се видоизменят, явяват

---

[26] Свише – Отгоре, от Небесните висини, от Бога.

[27] Теокрацията е форма на управление, при която религиозната и държавната власт са обединени. В буквален превод от гръцки означава „управление на Бога“. В най-честата употреба на термина теокрацията е система, при която държавната йерархия съвпада с тази на дадена религиозна деноминация. Единствените съвременни теократични държави са Ватиканът и Иран, а в миналото такава е била например Османската империя.

[28] Монархия *(на гръцки: μοναρχία – „единовластие“: от μονος – „един“ и αρχειν – „управлявам“)* е форма на държавно управление, при която върховната държавна власт принадлежи на едно лице – монарха (крал, цар, султан, емир, падишах и пр.). Обикновено се предава по наследство.

[29] Демокрацията *(от гръцки: δημοκρατία, „народовластие“)* е форма на управление, при която държавната власт произтича от народа чрез консенсус (консенсусна демокрация), референдуми (пряка демокрация) или избрани представители (представителна демокрация).

[30] Пролетариáт *(на немски: Proletariat, от латински: proletarius – които нямат, граждани от най-ниската класа)* са онези, които са идентифицирани с най-ниската

се известни диференциации и усложнения, но в края на краищата вътрешното им съдържание си остава все едно и също. Ония, обаче, които не могат да съзрат многоликите промени на едни и същи сили, действащи в света, които не могат да проникнат зад кулисите на голямата сцена, дето се разиграват човешките съдбини, тъй майсторски декорирана при всяка „нова“ пиеса в нов стил и до ден днешен се оставят да бъдат залъгвани с обещания за „нов строй“, за „нов ред“, за “нов свят“. Всъщност за тия нови на вид социални форми се крият стари прастари идеи. Човечеството въпреки великият опит на християнството се върти в омагьосан кръг, чиито четири кардинални точки са: клерикализъм, милитаризъм, капитализъм, социализъм.

Не се ли съзира и в днешните опити за установяване на „нови“ държавни строеве въртенето на фаталния омагьосан кръг? В изострения конфликт между капитализма и социализма, последният поне някъде се изтръгна от властта на първия и влязъл в съюз с революционния милитаризъм, установи свой ред. Минал в отбрана, капитализмът се съюзи с клерикализма и милитаризма и под маската на класовото примирение се помъчи да установи корпоративния, тоталитарен строй. И се получи странното явление – капитализмът се вижда принуден да прави отстъпки на социализма: знайни с неговите похвати в тоталитарните държави. Като се отказа привидно от своята власт, той си послужи с милитаризма, чиято политическа форма се

класа, обикновено това е работническата класа, която е социална класа на производителите на добавъчен продукт. Те нямат право на собственост над средствата за производство и за които основният източник на средства за живот се явява продажбата на собствената работна сила.

явява диктатурата, възправи[31] неговата сила в държавата и тази сила пази засега примирието между капитал и труд – един въоръжен мир! Социализмът от своя страна също си послужи с милитаризма. Но виждайки – след като капитализира труда и колективизира капитала – че тия два съюзника не са достатъчни, той днес гледа да привлече под най-благовидна форма и четвъртия фактор – религията. Защото целостта на кръга и на двете съвременни системи на диктатура – пролетарска и фашистка, фатално се налага: омагьосаният кръг се върти, макар като горна, господстваща на социалния зенит точка да се явява ту клерикализъм, ту милитаризъм, ту капитализъм, ту социализъм. Напразно хората, които са свързани с този неумолим кръг се мъчат да го разкъсат – рекат ли да сторят това, колелото на обществения живот не върви. Ето защо дори и когато искат да се освободят от влиянието и властта на едно от тия четири течения, те се мъчат да трансформират енергията му и да я пуснат в обществения живот под друга форма. Нима антирелигиозният социализъм можа да се освободи от догматиката, обредността, церемониалността и идолопоклонството на клерикализма? Той разруши едни догми, но изгради други, събори едни идоли, но възправи други, защото масата винаги се нуждае от идоли, на които да се кланя, масата е винаги „религиозна“ в този смисъл на думата. Религиозният или по-скоро клерикален фашизъм съзнателно засили обредния, церемониален и догматичен елемент. Знайно е с какво религиозно обаяние се обгражда – чрез

[31] Възправям – изправям, дигам.

непрекъснати внушения – личността на „водача“ в страните, дето е установена диктатура.

Ние няма да разглеждаме оня сложен процес на трансформиране религиозната и политическа енергия в разните епохи и при разните режими, нито ще обрисуваме психологичните форми, в които тя се излива в разните сфери на живота. Ние имаме за цел само да отбележим четирите кардинални точки от този кръг на превръщенията[32] и ги нарекохме, за да бъдем по-конкретни и по-разбрани с имена взети от социалната сфера – клерикализъм, милитаризъм, капитализъм, социализъм. Те обаче не с само четири социални явления, те не са само четири идеологии, четири религии, четири школи, през които е минало човечеството. Те са и четири общи психологични форми, които действат в съзнанието на отделния човек. Човек дори в течение на 24 часа е ту „клерикал“, ту „милитарист“, ту „капиталист“ и „буржоа“, ту „социалист“. И защото тези четири течения имат дълбоки психологични корени в душата на човека, чийто живот се развива за сега в този кръг, затова така упорито господстват те – непрестанно трансформирайки се – и в обществения живот. Ала източникът им в душата на човека е още по-дълбок – той се крие в първоизвора на космичните сили. Така в света на отраженията, клерикализмът съответства на Любовта, милитаризмът – на Мъдростта, капитализмът – на Истината, а социализмът – на Правдата. Клерикализмът е изопачена форма на Любовта, милитаризмът е изопачена форма на Мъдростта, капитализмът е изопачена форма на Истината, а социализмът –

[32] Превръщение – превъртане, преобръщане.

изопачена форма на Правдата. В всички тия учения се прилага насилието, принудата, убийството. Те всички в края на краищата, си служат с едни и същи средства и методи. Фатално свързани с омагьосания кръг, който се върти от слугите на „княза на този свят“, те водят до едни и същи резултати – борби, насилия, неправди, разрушения.

Ако иска да добие своята свобода, човечеството трябва да излезе от този омагьосан кръг, в който го удържа една властна, но тъмна воля. То трябва да излезе от тия човешки форми и да влезе в царството на Природата, където няма дори и помен от тях, и където царуват вечните сили на Любовта, Мъдростта, Истината и Правдата.

Постъпва ли по човешки, човек непременно ще се прояви или като клерикал, или като милитарист, или като капиталист, или като социалист. Но ако постъпва по Божествения закон, той не може да бъде клерикал, той ще бъде човек на Любовта, който се интересува от живота в всичките му прояви; той не може да бъде милитарист, а ще бъде човек на Мъдростта и ще се интересува от знанието и силата; той не може да бъде капиталист, а ще бъде човек на Истината и ще работи за свободата на всички същества – той няма да търси само материално богатство, което е преходно, а ще търси реалното богатство на Истината, което истински строи, създава нещата; най-после той няма да бъде и социалист, а ще бъде човек на Правдата. Истинският човек е човек на Любовта, която ражда живота; на Мъдростта, която ражда знанието; на Истината, която ражда свободата и определя посоката, към която първите два принципа се движат; най-сетне, истинският човек е човек на Правдата, която показва крайния предел на това, което можем да осъществим тук на земята.

Този истински човек е идеал на бъдещата култура, която ще се изгради от една нова раса. Защото днешната бяла раса не е в състояние да разбере и приложи Любовта в нейната пълнота. Бялата раса не изразява още стремежите на душата. Тя не е още раса на Любовта. В нея преобладава низшия, обективен ум и отчасти – висшият разум. Насилието и разрушението с още твърде силни у нея, и затова тя изопачи Христовото учение.

Съвременните хора не са още съединени с нишките на Любовта. Те са съединени само посредством своите чувства. В бъдеще Любовта ще се яви като съединителна връзка между хората. И все пак човечеството днес вече се намира под сянката на Любовта. Първият признак за идването на Любовта е страданието. Колкото повече страданията се увеличават, толкова по-близо е Любовта. От две хиляди години страданията на хората значително са се увеличили, защото земята е навлязла в нова фаза. Любовта иска да освободи хората от техните себелюбиви желания, които ги държат в робство. Но те все още не могат да разберат каква е същината на великата Божия Любов, която едничка може да осмисли живота. Те още не могат да си представят, каква е тази Любов, в която няма абсолютно никаква корист, която няма никакъв личен обект. Те не са в състояние да схванат, че безкористието е онази връзка, която подържа живота на цялото битие. За сега при тази степен на развитие, на която земното човечество се намира, то не познава тази връзка във всичката ѝ дълбочина и сила. Ала Любовта действа и тя постоянно утвърждава човека в истината, че Бог проявява Любовта си към всички същества, без да очаква нещо от тях. Тази истина ще залегне в душата на бъдещето човечество, което ще разкъса омагьосания кръг на четирите наджевени учения.

ФАРИСЕЙ И МИТАР

„Двама человеци влязоха в храма да се помолят: единият фарисей[33]*, а другият митар*[34]“. (Ев. Лука, 18:10)

Типовете на фарисея и митаря, които Христос нахвърля като скици със замаха на велик художник, тук са развити с тънки подробности в физиогномични[35] портрети и пред нас оживяват два общочовешки типа, които синтезират в себе си цели културни епохи[36]. Тия две лица – фарисей и митар са видни представители на много стара култура. Нека съпоставим техните отличителни черти паралелно, за да изпъкнат по-ясно техните характери.

---

[33] Фарисеи *(арам. „обособени”)* – делото на пророк Ездра, който се стреми да усвои текста и учението на Закона, е продължено от хората, станали известни като книжници. По-широкият кръг техни поддръжници са познати като хасидити, „верните на Бога”. Фарисеите са онази малка група сред хасидитите, която се разграничава от политическите и религиозни становища на мнозинството. Те наблягат на индивидуалното изпълняване на Закона (за разлика от садукеите, които слагат ударение на храмовото богослужение) и възкресението. За тях Законът е приспособим към променящите се условия, но е задължителен за всички.

[34] Митар е старобългарското означение на фискалните чиновници в Римската империя, които събирали данъците в пари. Терминът се употребява на български език в библейски контекст във връзка с превода на книгите от Светото писание по времето на Първата българска държава през втората половина на 9 век. Еврейските митари били считани от сънародниците си за езичници (Мат. 18:17). Евреите укорявали Исус затова че бил „приятел на митарите и грешниците, и ял с тях“ (Лук. 7:34), но Спасителят отвърнал на обвинителите си, че „митарите и блудниците ви изпреварват в царството Божие“ (Мат. 21:32).

[35] Физиогно́мика *(от гр. φύσις – природа, γνώμων – мисъл, познавателна способност)* – метод за определяне на типа личност при човека, както и на неговите душевни качества и здравословно състояние, изхождайки от външния анализ на чертите на лицето му и от неговото изражение.

[36] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 9-10 от 1926 г.

Думата „фарисей“ произлиза от еврейската дума „параш“, която значи „да разделяш“. Има и една арабска дума „фарси“, която произлиза от същия корен и значи нещо изрядно по форма.

Какви са отличителните черти на фарисея и какви на митаря? Не е достатъчно да се каже: „той е фарисей“ или : „той е митар“, а трябва да знаем и външните белези на техните лица, на техните ръце, на тяхното телосложение, устройството на тяхната глава. След това трябва да се доберем до техния душевен склад. Само така можем да си уясним вложената в текста идея и да се възползваме от нея. Христос, който е бил велик художник е дал само две отличителни черти на тия два характера; по тях аз ще опиша фарисея и митаря. Но ще кажете: „Как ще можете да опишете човека само по няколко думи, които са казани за него?“ Това е наука. Може да се опише. Има учени хора, които са се занимавали дълго време със сравнителна анатомия, изучили са устройството на животните тъй добре, че ако им дадеш най-малката част от някое допотопно животно, могат да опишат ръста му, да съпоставят всичките му части, да турят мускулите и жилите му и по тоя начин да възстановят изчезналата форма. Въз основа на същия закон горе долу ще се постарая да ви опиша фарисея и митаря, да ви покажа какво са те. Но ще ми възразите: „Какво общо има между съвременните хора и тия двама, които са живели преди две хиляди години?“ В света живеят два вида хора – митари и фарисеи. От тях са произлезли много други, но те си остават основните. Тия два характера се преплитат и изпъкват в живота на всички. Те ще останат за винаги отличителните типове в човешката история. Художеството на Христа се състои именно в това, че той с малко думи е съумял да ги изрази и предаде нагледно.

Външният образ на фарисея наглед е приличен. Той е човек благовиден, снажен, строен, с висок ръст: 175-180 сантиметра – по-горе от обикновения. Ръце и пръсти въздълги, палец дълъг, симетричен – признак на изработени възгледи, присъствие на воля и интелигентност. Показалец равен на безименния – показва, че щом се зароди у него някоя идея, той я прокарва до крайните ѝ предели. Храносмилателната му система е изправна. В ядене и пиене той е трезвен, няма слабостите на чревоугодника и винопиеца, вкусът му е изтънчен. Кръст възтънък. На възраст преминал е четирите периода[37] и е встъпил в петия, сиреч навършил е 45 години. Раменете малко възкръгли, лицето малко продълговато и крушообразно. Долната челюст правилно сформирана, с брада продълговата и заострена – признак на човек с ум подвижен и схватлив. Уста средна, бърни нито много дебели, нито много тънки; краищата на устните ъгли стоят малко издигнати; по тях трепти една усмивка на презрение – „хората, това са тълпа“. Външно, обаче, своето презрение фарисеят никога не изказва. Очи сивопепеляви, вежди дъгообразни, малко наведени, като клоните на старо дърво. Това са вежди на човек, който е живял дълго време и има опитност в живота. Чело хубаво, възвисоко, в основата си над носа издадено – признак на силна индивидуалности, на наблюдателен и практичен ум. Слепоочните области слабо развити; уши правилни и прилепени до главата – белег на материален порядък. Влакната на брадата

[37] Под „четирите периода“ вероятно се подразбират планетните периоди, от които първият е на Луната и трае от 0 до 7 години; вторият – на Меркурий, който трае от 7 до 14 години; третият – на Венера, който трае от 14 до 21 години; четвъртият – на Слънцето, който обхваща от своя страна 3Х7 години и трае от 21 до 42 години. Така петият период е на Марс, който трае от 42 до 49 години и т. н.

малко възредки и възчервени – белег на импулсивност и упорство. Главата валчеста, общ размер околовръст над ушите 56-60 сантиметра; със силно развита и издигната теменна област – белег на човек с голямо самообладание, самоуважение, гордост, взискателност и тщеславие; религиозно чувство притежава, но едностранчиво развито; милосърдие проявява, но само към себе си и нему близките. Лицето възбледобяло, с нос от гръкоримски тип. Човек с естетически вкус, но без поезия и обич към природата, към възвишеното и идеалното. Човек със силна вяра, но само в своя ум, с голяма надежда, но само в своята сила. Има религия, но в тази религия почита и уважава само себе си. Ако влезем в неговия храм, ще намерим на първо място не образа на Исуса Христа, а неговия собствен портрет, а на мястото на света Богородица, Йоан Кръстител и другите светии – наредени неговите деди и прадеди, на които той кади тамян и възнася молитви: „славен, велик е нашият род“. Човек интелигентен, който събира познания в живота; запознат с еврейската кабала и с принципите на тогавашната цивилизация. Ако би живял в наше време, щеше да минава за виден писател, философ, художник, държавник и духовен глава.

Защо Христос изнася този тип? Какво лошо има в неговата молитва? У фарисея се забелязва една философия, която е отживяла своя век. Това е философията на човек, който живее само с миналото, а пренебрегва настоящето и бъдещето, човек който се е влюбил като мома или момък в своя портрет и където ходи, само него вижда. Смешно е, когато човек се влюби в своя образ!

Фарисеят се обръща към Бога, не да му помогне да изглади някои грапавини от своя характер – ни най-малко – той само благодари, че не бил като другите хора: хулител, обирник, убиец,

прелюбодеец. Именно като книжник и философ, той трябва да се спре върху причините, които пораждат хулителството, обирничеството, убийството, прелюбодейството. Когато срещнем някои хора, които стоят да кажем по-долу от нас според Христовото учение, не бива да ги осъждаме в своята душа, а да извлечем урок, да намерим причините, които са ги довели до това положение и ако има нещо от тях в нас, да го изкореним. Защото Онзи, Който е положил великите закони в живота, казва: „не съдете, да не бъдете съдени“ [*Мат. 6:24*]. В тия думи има дълбок смисъл и който ги е проумял, се е домогнал до великия закон на човешкото благо. Съвременните зоолози изучават животните и са дали на света много ценни работи, но никой още не е проучил дълбоките причини, които създават голямото разнообразие в животинския свят. Така, защо например някои животни имат рога, а други не; защо някои се влачат, а други ходят на четири крака; защо някои ядат месо, а други пасат трева; защо са лишени от човешка интелигентност. А за това има дълбоки и основни причини, то не е така произволно, както може някой да помисли. Когато хората разберат тия дълбоки причини, ще дойдат до онази разумна философия, върху която ще се съгради бъдещият строй на обществото. Цялата съвременна цивилизация почива върху възгледите на фарисея – тя е фарисейска цивилизация. Тази цивилизация, дето хората се различават по форма, по външност, по етикеция, се е родила в далечното минало на Египет, Индия, Вавилон, Китай, Персия, Юдея[38], Гърция, Рим. Тя е днес в Европа

---

[38] Юдея *(Judea, Judæa, означаващо „прославена, знаменита“)* е името, под което е позната планинската южна част на историческия Ерец Израел. Тази територия сега е

облечена в красива християнска мантия. Не казвам, че в своите основи тя е нещо лошо, но казвам, че формата всякога трябва да има в себе си известно съдържание. Иначе формата си остава една проста черупка, в която могат да живеят само паразити.

Когато фарисеят се молеше, Христос го гледаше и му казваше: „Твоята душа е размътена, твоите праотци не са живели такъв чист живот, както ти си въобразяваш. Ти мислиш, че не си като другите хора, но в миналото си бил като тях, па и сега не си много далеч от техния уровен[39]". Както и да изтълкуваме този факт дали според учението на индуските философи за превъплътяването, или според учението на египетските мъдреци за трансмигрирането[40], или според учението на кабалистите[41] и окултистите за еманирането[42] (изтичането и усъвършенстването на духа), или според съвременното учение за наследствеността[43] – безразлично е. Тия учения и теории са само помагала за нас, да си уясним някои неща по-добре, да ни станат явленията на човешкия живот по-ясни и по-разбираеми. Обаче принципът,

---

разделена между държавата Израел и Западния бряг на река Йордан (частично под палестинско управление, но в условията на израелско военно присъствие).

[39] Уровен *(книж. ост.)* – равнище.

[40] *Трансмигриране (лат.)* – преместване, придвижване през определено пространство; в случая – странстване, прераждане на душите.

[41] Кабалист – човек изучаващ Кабала – мистична еврейска традиция

[42] Еманация – 1. *физ.* Излъчване на радиоактивни вещества; 2. *филос.* Излъчване на цялото световно многообразие от свръхсъвършеното Божествено начало; 3. Висш продукт, резултат от нещо;

[43] В генетиката под наследственост се разбира свойството на всички живи организми да предават на потомството характерни особености на строежа и индивидуалното развитие. Пръв австрийският естественик Грегор Мендел (1823–1884) започва знаменитите си опити с грахови растения. За опитите му обаче си спомнили чак в началото на 20 век, когато бил преоткрит закономерният характер при предаването на наследствените белези при различните видове растения и животни.

лежащ в основата на всички неща, си остава всякога един и същ, по който начин и да обясняваме и тълкуваме неговите прояви. Великият закон за причините и следствията, за деянията и възмездията никога не казва лъжа, той всякога говори Абсолютната Истина. Ако си добър, пише в книгата на живота, че си добър; ако си лош, пише, че си лош. Ако говориш истината, пише в книгата на живота, че си говорил истината; ако лъжеш, пише, че си лъгал. Ако помагаш на ближните си, самопожертваш се за народа си, работиш за благото на човечеството, служиш на Бога от Любов, пише това в книгата на живота. Ако изнасилваш ближните си, предателстваш спрямо народа си, спъваш развитието на човечеството, изневеряваш на Бога – пише така в същата тая книга. Той пише безпощадно своите показания за човешките постъпки: върху челото, върху носа, върху устата, върху лицето, върху главата, върху ръцете, върху пръстите и върху всичките други части на човешкото тяло – всяка кост е свидетел „за“ или „против“ нас. И тази история на човешкия живот ние четем всеки ден. В нейните страници е отбелязан живота на всички наши праотци: за някои от тях е писано, че с били ужасни престъпници, крадци и разбойници. Като разгънем нейните страници и проследим линията, по която са дошли Аврам, Исак, Яков, Давид, Соломон и много други, намираме там техните постъпки напълно отпечатани. За Аврама намираме, че е бил човек правдив, много умен, с широко сърце, с голяма вяра, с възвишен дух, запознат с дълбоката мъдрост на Божествените наредби за великото бъдеще на човечеството. За Якова намираме, че първоначално е бил човек двуличен, хитър, егоист, който с лъжа и измама сполучва да отнеме първородството на брата си и едва към тридесет и третата му година в него става преврат, след като слугувал на чича си Лаван четиринадесет години за двете му

дъщери: тогава именно става в него една промяна за добро. За Давида знаем, че е бил човек смел, решителен, с отличен природен и поетичен ум, но е имал особена слабост към красивите жени. С измама взема жената на Урия, от който ден започват вече неговите изпитания. И смелият пророк Натан не се поколебал да го изобличи направо в лицето и да му покаже лошите последствия, които тоя закон ще напише за него в своята книга. За Соломона е казано, че имал отличен философски ум, че бил с добро, но покварено сърце, с извънмерно силни чувства и страсти, голямо тщеславие и слаба воля, първокласен епикуреец в ядене и пиене и удоволстване с жени. Христос знае това. Знае как е живял неговият род и когато хората му казват: „Учителю благи“, възразява им: „Защо ме наричате благ? Благ е само един Бог“. Той иска да каже: „Фамилията, от която аз произхождам, не е толкова благородна, колкото вие мислите. Защото Бог има друго мерило, което ви липсва. Той изисква пълна чистота във всяко отношение. Мнозина от тази фамилия не са живели тъй, както е било угодно на истинския Бог, чиято воля аз изпълнявам“. Та затова се обръща към фарисея и му казва: „Ти и себе си лъжеш, и хората, и Бога. Много от твоите праотци са вършили престъпления и затова ти нямаш право да казваш: аз не съм като тия. И понеже няма смирение в твоята душа, твоята молитва не може да бъде приета и ти не може да бъдеш оправдан. Вие фарисеите сте изопачили Божия Закон, като сте турили лицемерието отгоре му за покривало. Престанете да се представяте за такива, каквито не сте, понеже Бог не е човек, който може да се лъже от външния вид. Той гледа на вашето сърце и според него ви оценява“.

Сега да се обърна към другия тип – към митаря. Имате човек с среден ръст, въздебеличък; крака възкъси, ръце дебели, пръсти

също въздебели и заострени, лице валчесто; стомашна система прекрасно развита – обича да похапнува повечко и да попийнува. „Предстои ми дълъг път да извървя, аз трябва да имам храна“ – така си философства той и затова става бирник. Оттук ще изпроси, оттам ще вземе и пооткрадне, напълва си торбата. „Ти правиш като мене, ще извиниш, може да го сметнеш за кражба, но трябва ми. Не искаш ли да ми го дадеш, ще си го взема насила или открадна“.

Казах, митарят има лице възвалчесто, вежди дебели, брада отдолу широка – каквото предприеме, с успех го свършва. На възраст е между 40 – 45 години. Брада с черни, рошави влакна, мустаци също – белег на голяма горещина; нос развит, възкъс, дебел, широк в крилата си – признак на добра дихателна система; човек на чувствата, импулсивен като дете – всякога може да изкаже своята радост; като му дръпне половин кило винце, може да скача и да се радва; като изтрезнее, почва да плаче, че жена му била болна. Слепоочните области силно развити; уши възголеми, почти като Толстоевите, като у човек, който краде, взема, но и дава: „бащата и майката крадяха, хайде аз да дам, да направя добро, та дано Господ да ни прости греховете“. Очи има кафяви или винени – белег на естествена доброта и добродушие, които чакат само своето време, за да се проявят. Глава правилно развита, като главата на Сократ. Има отлично развити домашни и обществени чувства, силно религиозно чувство, отзивчиво чувство на милосърдие, правилно разбиране на живота, отличен ум, лишен от софистика, силно развита съвест, която му показва грешките и той се не свени да ги изповяда и пред Бога, и пред човеците и пред себе си. Няма предвзети възгледи за своето благородство. Има религия, но в нея той е поставил образа на добрия Бог, а не своя. Всякога вярва, че този добър Господ ще го

изведе на видело. Има повече вяра в Него, отколкото в себе си. Има правилна философия – той не се сравнява с по-нискостоящите от него крадци и разбойници, а казва: „Господи, като гледам Тебе, ангелите, светиите, какво съм аз? Трябва да се повдигна, трябва да бъда като Тебе. Грешник съм, деди, прадеди и аз човеци не станахме. Ям, пия, но съм станал като свиня. Прости ми, че не мога да използвам благата, които си ми дал“. И какво казва Христос? Този човек, който съзнава грешките си, който има един възвишен идеал, един ден ще надмине фарисея. Как може да бъде това? Богатите хора уповават само на своите ренти или доходи, нищо не работят, а само бистрят политиката и оправят обществения живот. Други, които стават сутрин рано, работят по десет часа на ден, имат несполука след несполука в живота, но постоянстват, след години придобиват знания и стават видни хора.

И така в типовете на фарисея и митаря Христос е дал два противоположни полюса. Следователно, трябва да се вземе доброто и от единия и от другия и да се създаде новия тип, третия тип на християнина, на новия човек. Защото Истината не е нито в единия полюс, нито в другия, а по средата. И трябва да се вземат добрите черти на фарисея, неговия отличен ум, естетичния му вкус и чувството му за ред, а от митаря, неговото милосърдие, дълбока религиозност, вътрешно съзнание за грешките си и стремежа му да изправи живота си.

Чрез притчата за фарисея и митаря [*Ев. Лука, 18:10-14*] Христос пита „кой е най-правият начин, по който можем да принесем молитвата си пред Бога.“ Тази молитва той подразбира в обширен смисъл– в полза на обществения живот. Някои мислят, че истинска молитва може да се принесе само в черква. Ала тази молитва, която ще принесете в черква, има ли известна връзка с

вашия живот, може ли да ви помогне? И тази черква трябва да я намерите – де е тя? Учителят най-първо разкрива на учениците известни елементи и ги оставя сами да разрешават задачата, да открият известен закон. Казва се на едно място в Посланията: „Вие сте храм Божи“. Ако ние сме храмове Божии, като влезем в тайната си стаица пред Бога, как трябва да влезем? Ако влезем като фарисея, Христос ще ни каже: „Не сте постигнали целта си“. Ако влезем като митаря и признаем погрешките си, като обещаем, че ще ги изправим, ние ще сполучим и ще чуем Христовия отговор: „Ти си оправдан, имаш бъдеще“. Може би учителят да намери в тетрадката много грешки, ученикът не трябва да каже: „Колко е дребнав – само търси грешки“ Той може да я зацапа, може да задраска 4–5 думи, и ученикът да каже: „Развали ми тетрадката“. Да, но ако искаш да бъдеш съвършен, ти трябва да му благодариш, че ти е обърнал вниманието на тия грешки, защото трите грешки може да стават и повече. Изправи ги, не ги оставяй. Защото грешката е като въшката: ако я оставиш, едната в седмицата може да навъди хиляди. Доста е една погрешка, за да изпрати човека на позорния стълб. Доста е по същия закон, една добродетел, да го издигне до небето и да го постави между ангелите. Следователно трябва да обръщаме внимание както върху добродетелите, тъй и върху погрешките. Ако у един човек, който е водил порочен живот, е останала само една добродетел, тя е онова въженце, пуснато в бурното море на живота, за което ако се хване, може да излезе на сушата. Следователно, последната погрешка, която може да остане у човека, е достатъчно силна за да го погуби, както последната добродетел е достатъчно силна, за да го спаси. Те са в състояние да изменят живота му. И затова Христос препоръчва на хората да не бъдат немарливи. У фарисея имаше по-благородни черти,

отколкото у митаря; той седеше в много отношения по-високо, но имаше една последна грешка – гордостта, която можеше да го смъкне в ада. Митарят беше голям грешник, но беше му останала най-последната добродетел–смирението. Той каза: „Аз ще работя за спасението си“. И Бог даде благословение нему, защото имаше надежда, че ще се поправи в бъдеще.

БОГ НА ЖИВИТЕ

„*Бог не е Бог на мъртвите, но на живите*.“ [*Матей, 22:32 и Лк, 20:38*]

Живи и мъртви – това са две понятия[44]. Животът познаваме, а смъртта не познаваме. Ако някой мисли, че познава смъртта, той се лъже. Всички говорят, че ще умрат, но какво нещо е умирането – никой не знае. И интересно е, че съвременните учени не вярват в Бога, но вярват в смъртта. „Как да не умираме, казват хората, нали онзи, който умира си затваря очите?“. Нима затварянето на очите, това е смърт? Ама пулсът престава? Нима преставането на пулса, това е смърт? Човек може да си затвори очите, може да престане да говори, може сърцето му да престане да тупа, и пак да живее. Има същества в природата, които нямат сърце и пак живеят.

Та ако всички казват, че ще умрем, какъв смисъл има тогава да се проповядва една религия, която подържа, че има Господ, че Господ бил дошъл на земята и пр. и пр., а при това вярваме в смъртта? И съвременните хора вярват повече в смъртта, нежели в живота. Отрицателните идеи в света са по-силни от положителните. Но тогава защо ни е религия, защо ни са всички научни теории, ако един ден смъртта унищожи всичко?

Смъртта, така както хората я схващат, е изобретение на човешкия ум. В една стара книга се казва: „В който ден престъпиш великия закон на Любовта, Мъдростта и Истината, ще

---

[44] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 7-8 от 1925 г.

умреш[45]“. Тук вече имаме едно определение за смъртта. Щом изгубиш своята свобода, своите знания и своя живот, ти си мъртъв. Щом изгубиш живота си, ще изгубиш своето движение и в тебе ще остане само едно голо съзнание – ще съзнаваш, че имаш ръце, крака, но не ще можеш да се движиш; ще съзнаваш, че имаш сърце, но то не ще може да тупти; ще съзнаваш, че имаш нерви, кръвоносна система, а нямаш кръвообращение.

И тъй щом човек сгреши против великия закон на Любовта, изгубва живота; щом сгреши против великия закон на Мъдростта, изгубва знанието си, а щом сгреши против великия закон на Истината, изгубва свободата си. Следователно под смърт ние разбираме лишаване от три велики първични сили, които подтикват човека към развитие и усъвършенстване: те са живот, знание и свобода. Без свобода Истината не може да се намери, без знание Мъдростта не може да се разбере, без живот Любовта не може да се придобие.

Казва се: „Бог не е Бог на мъртвите, но на живите“. Значи абсолютно се отрича смъртта. Всичко онова, което съвременните

---

[45] Вероятно става дума за следната история: „Първото нещо в живота е послушанието. В древността един гръцки ученик искал да изучи тайните науки – затова отишъл в Египет, в тъй нареченото училище „Бяло Братство.“ Главният жрец на храма на Изида, като го развеждал на много места, завел го най-после пред една статуя и му казал: „Това е Истината.“ – „Защо не ме доведохте най-напред при Истината, ами ме развеждахте другаде? Първия път още трябваше да ме доведете тук“ – възразил ученикът. – „Не може, такъв е пътят към Истината. Внимавай да не вдигнеш завесата на тази статуя, да не се докоснеш до нейното було. Изучавай я само отвън“. В ученика се зародило голямо желание да види какво има отдолу под туй було. Той рекъл: „Ако вдигна това було, ще намеря Истината и като се върна в Гърция, ще обладавам голяма сила“. Една вечер той излязъл тихичко, влязъл в храма и вдигнал завесата. Обаче сутринта го намерили мъртъв пред статуята.(НБ, 22.03.1915)

хора говоря за смъртта, за „Онзи свят“, са само техни детски предположения. Съвременните учени по 99 пъти проверяват един научен факт и тогава се произнасят, а тук без всякаква проверка твърдят, че човек умира. Те смесват човека с неговото тяло! Религиозните хора ще кажат може би че е грешно да се проверява дали има живот след смъртта, защото това би било признак на съмнение. Те казват: ще се усъмним, ако мислим по този въпрос. Мисълта не е съмнение. Мисълта е вън от всяко съмнение. Съмнението е един недъг, един излишък на ума.

„Бог не е Бог на мъртвите, но на живите“. Под живи хора ние подразбираме ония, у които се е пробудило Божественото съзнание. Има човеци в света, за които Бог е Бог на живите. Тях няма нужда да ги питате: „ти вярваш ли?“ Подобни въпроси съществуват само между мъртвите Ония, за които Бог е Бог на живите, имат особени признаци. Те са истинското семе на света. Писанието ги нарича „Синове Божии“.

А „мъртви“ са ония хора, чието сърце е заледено, чийто ум не мисли, чиято воля е парализирана. Те имат желание да направят нещо, но все отлагат. Ако са религиозни хора казват: като отидем на небето, или ако вярват в закона на превъплътяването казват: в другото прераждане. Ако хората не учат на земята, мигар[46] на небето ще учат? Тази философия не издържа критика. Нима една муха, като влезе в един човешки университет, от това ще стане учена? Кой университет не е пълен с мухи!

---

[46] Мигар *(от гр.)* – нима.

Една от най-големите заблуди в наше време е твърдението, че за Бога не можем да имаме определено понятие. Не, за Бога можем да имаме едно понятие – Светлина без сенки, Живот без прекъсване, Любов без промени и измени, Знание без погрешки, Свобода без ограничения.

Съвременните хора ги е срам да казват, че вярват в Бога. Ала да те е срам, че вярваш в Бога, това е престъпление. Дойде ли до Бога, разумният, живият човек казва: „Аз зная Бога, за Него имам само едно мнение. Аз Го познавам, защото живея, а Бог е живот. Туй е най-силното доказателство. Когато умра, аз ще престана да вярвам в Бога, но докле живея – животът, това е Бог. И колкото по-силно се проявява, толкова повече Го познавам“.

Хората днес търсят нещата чисто външно. Те търсят живот, търсят знания, търсят свобода, но отвън. А всички тия елементи трябва да влязат с цялата си същина в нашия живот, да го проникнат напълно. Тогава ще настъпи в човека оня дълбок вътрешен процес на пробуждане и въпросът има ли Бог или не, ще стане за него излишен. Той ще разбере, че не в външното седи службата на Бога. Защото човек може да се откаже от своето богатство, може да се оттегли и в гората и пак да не извърши волята на Бога на живите. Ще му се сторят излишни и всички ония дребнички въпроси на хората с тъмно съзнание: „Ти вярваш ли в св. Троица, вярваш ли в…“ хиляди вярвания! Въпросът за „св. Троица“ е толкова труден, че едва след милиони години човек ще започне да го проучава.

Живият човек вярва в Бога на Любовта, който живее в душите, и у когото душите живеят – в Бога на Любовта, в когото всички са едно. Това единство искат ония, които са пробудени, да оживее в съзнанието на всички, и тогава ще отпаднат ония

изкуствени и преходни дележи между хората. В това единство човек ще затрепти в своята първична същина – като жива душа.

„Бог не е Бог на мъртвите, но на живите“.

ДВАТА ВЕЛИКИ ЗАКОНА

В наши дни, както и в миналото, изпъкват два вида хора с две различни разбирания: едни, които обичат Истината, живеят далеч от обикновения живот и там се подвизават; други, които създават площадната философия и ръководят човечеството съобразно с нея[47]. Тия именно площадни философи са вдъхнали на хората сегашните им схващания за живота и света.

Едно от твърденията, които тия философи са внедрили в човешките умове е, че човек се ражда, за да умре. Ала каква философия има в това? То е все едно да речеш: този велик художник е създал своята картина, за да я унищожи, този велик ваятел е изваял своята статуя, за да я разруши, майката е родила своето дете с неговата хубава главица, за да я смаже. Какъв смисъл има такова едно разбиране с неговите крайни, но безосновни[48] заключения?

Друго едно разбиране за живота е че той бил борба и следователно хората трябвало да водят войни, трябвало да се избиват. Дали трябва това ни показват ужасните картини на войната. Не ще ги споменаваме, защото всеки ги познава. Но из улиците често ще срещнеш призраци – не безплътни, а с недъгава, изпосталяла[49] плът, закърпена тук-там или набавена с дърво. И те са живи свидетели за заблудите на площадните философи. Тия философи днес държат всички катедри на живота:

---

[47] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 1 от 1926 г.
[48] Безосновен – неоснователен.
[49] Изпосталял – дръглив, слаб, кокалест, кльощав.

и в наука, и в политика, и в религия и са внесли такива вярвания, които са отровили живота. Те нямат нищо общо с ония велики синове на Истината, които са дали на хората едно истинско, здраво учение. Те не разбират дълбокия смисъл на живота.

Друго едно площадно разбиране за живота, подхранвано в обикновените религиозни среди е, че човек идва на земята, живее известно време, па си заминава за онзи свет, за да отиде или в ада или в рая. Лесно разрешаване на великата задача на живота. Ала тази задача не се разрешава за една, за сто, за хиляда, па дори и за няколко милиона години. Това е задача, която само Вечността, в своите безкрайни прояви може да разреши. И когато човек разреши тази задача в нейната първа степен сиреч, когато постигне що е физическият живот на земята, той ще разбере донейде великата Мъдрост, която повдига цялото човечество, като го води по един път на непрестанно развитие.

Религиозните хора имат много смешни схващания и за пророци, и за светии, и за всички, които те тачат, без да ги разбират. Те мислят, че последните са постигнали своята вътрешна мощ без да учат. Йоан Кръстител за пример, когото наричат Предтеча, хората го схващат като един обикновен постник. Ала той всъщност е бил запознат с основите на дълбоката окултна наука, с Божественото учение. Той не е бил от простите, невежи пророци. Той се е учил в едно от великите училища на древността и е бил високо просветен човек[50]. И за Христа казват, че не се е учил в никое училище. С това искат да

---

[50] Влад Пашов (ученик от Школата на Учителя) твърди в своята книга „Историческият път на Бялото Братство през вековете“, че Йоан Кръстител, както и апостолите са произлезли от редиците на есеите.

кажат, че без да се е учил, е знаел. Това е друго площадно разбиране. Не, Христос отпреди хиляди години е бил в едно от най-великите училища, в една от най-знаменитите школи. Той сам казва: „Както ме е Отец научил, така върша“. Това ще рече, че той се е учил там, дето другите, площадните философи, не могат и да припарят дори. Той се е учил при Бога. А да се учиш при Бога, ще рече, да минеш оная школа, в която има единство. В тази школа са най-добрите учители. Тя не прилича на нашите университети. В нея няма никакви хипотези, никакви теории. Когато в тази школа искат да намерят, какво е разстоянието от земята до слънцето, професорите на тази школа заедно с учениците си тръгват от земята за слънцето и измерват точно разстоянието – точно, нито с един милиметър повече или по-малко. Толкова прецизни са техните измервания! Ако искат да знаят какво е разстоянието от Земята до Сириус пак ще тръгне експедиция с бързина по-голяма от тази на първата и ще направи най-точни физически изчисления. И тук изчисленията им ще бъдат точни нито с един милиметър повече или по-малко. Искат да знаят дали на еди-коя планета има разумни същества или не. За да проверят пак изпращат експедиция, която в най-скоро време се връща и докладва: ние видяхме и знаем! При сегашните изследвания с помощта на телескоп на астрономите се привиждаха някакви канали на Марс – едни гадаеха, че те са прокопани от разумни същества, а други твърдяха, че не са. Всички тия гадания са наистина хубави забавления.

Друго едно площадно схващане е, че външните условия обуславяли живота. Искат да ни убедят, че тия условия диктуват и в постъпки и в дела. За пример твърдят, че условията заставяли орела да яде месо. Но тогава кой заставя гълъба да яде зрънца? Не живее ли и той при същите условия, при които живее орела?

Как е възможно, като живеят при едни и същи условия, орелът да яде месо, а гълъбът – зрънца? Не, гълъбът има много по-високо разбиране за живота, той носи по-висока култура в себе си. Пътьом ще споменем, че окултната наука има по-други схващания за птиците и въобще за животните от схващанията на съвременната наука. Та когато днешните хора се оплакват от условията на живота и се оправдават с тях, трябва да си спомнят за гълъба. Един гълъб с много по-малка интелигентност от човешката, при много по-бедни външни условия е смогнал да води един много по-чист и по-порядъчен живот от човека, който се смята създаден по образ и подобие Божие.

Условията на живота ние сами ги създаваме. Ала човек е по-силен от условията, защото ги е сам създал. Нима оня човек, който съгражда къща и задлъжнява не създава сам своите условия? Нима оня пияница, когото майка му е родила със здраво тяло, не изменя след 10-20 години своите условия, не покваря сам своя организъм? Условията ли са криви? Това е площадно разбиране за живота. В него именно се крият ония отрови, които днес рушат обществото. С тия разбирания днес само се правят опити, и ние виждаме техните резултати.

Дълбоко погледнато сегашните страдания на всеки човек индивидуално се дължат на предходни причини, предизвикани в миналото. Понеже природата е разумна, тя съхранява с Абсолютна Правда живота на Цялото. Следователно тя държи точна сметка за всички нарушения на законите, които регулират Цялото и възстановява нарушеното равновесие. Ето защо всеки индивид е отговорен за своите дела, все едно дали той съзнава и признава това или не. Всички индивиди образуват един велик организъм, организъма на великия, космичен Човек. В този космичен Човекнищо не умира, но всичко се изменя: в него има

едно непрекъснато, математично движение на живите величини, които го съставят. Той именно се грижи за всички същества, които образуват неговия организъм и съхранява законите на Цялото.

Следователно при тези условия, при които живеем, благото на един народ, на едно общество зависи от индивидите, които го съставят. Във всеки индивид, във всяка душа трябва да има тоя мощен стремеж – да бъде разумна. Една от най-важните и мъчни задачи в света е да създаде човек своя индивидуален живот. Създаде ли се разумния човек, тогава домът, обществото, човечеството лесно могат да се създадат. Съвременните хора искат да преустроят първом човечеството, после обществото, дома и най-после човека. Очевидно, този път е нелогичен, неправилен.

И не е ли ясно: вземете видни музиканти, които владат[51] своето изкуство и образувайте оркестър – в най-скоро време те ще ви дадат прекрасно изпълнение. Съберете след туй хора, които нищо не разбират от музика и се опитайте да образувате от тях оркестър – ще има само стържене и шум. Затова великите Учители на човечеството са обръщали такова внимание на индивидуалните души. Те, които познават великите закони на целокупния живот, не само както той се проявява тук, на нашата земя, знаят, че човечеството не се оправя с площаден шум и голи приказки. Те винаги са твърдели, че всяка единица трябва да разбере законите на частта и Цялото. Да разбере, че индивидуалният живот не е независим от живота на

[51] Владам (*ост.*) – владея.

колективното и че следователно не е все едно как човек проявява своя живот, който едничко може да владее. Човек представя едно средоточие на живот, един възел и вместо да схване своите задачи като отделно средоточие в Цялото, той напуща своя център и тръгва по измамни пътища да оправя другите. И само вдига шум!

Следователно ако ние не разбираме законите на разумния живот, които регулират Цялото, не ще можем да поправим и своя живот. А поправянето на индивидуалния живот е лично дело на всяка душа. Едни очакват да дойде някой да ги спаси. Други твърдят, че тия, които били на земята още не са спасени, но ония, които били в „онзи свят“, били спасени. Запитала овцата: „де ми са децата, де са моите агънца?“ „На оня свят са, много са добре там“. Да, в „онзи свят“ – натъпкани в нечии черва. Ние не вярваме на такива увещания. Ние не искаме да ни направят на жамбон[52] и да ни изпратят в „онзи свят“. Онзи свят е тук. Ако спасението на хората можеше да стане на онзи свят, великите Учители нямаше да слизат на земята. Понеже те идват на земята, тук трябва да бъдем спасени. Ние искаме, дето живеем, там да бъдем спасени.

А тия Учители от памтивека с учили на ония велики закони, върху които почива животът на индивидуалните души и законите, които лежат в основите на мировото[53] единство. Те са вещаели в различни форми и от различни становища закона на Цялото и закона на частите, закона на безграничното и закона на граничното. Благото на света се определя от първия закон –

---

[52] Жамбон *(от фр.)* – пушен свински бут, шунка.
[53] Мир (*от рус.)* – свят.

закона за Цялото. Или казано на окултен език: от закона на Любовта. Любовта е първото проявление на Безграничното и носи в себе си пълнотата на живота. А този живот обхваща всички души. Следователно когато говорим за Любовта ние подразбираме пълнотата и единството на Божествения живот, в който е изключено абсолютно всякакво зло.

Вторият закон е законът на частите, законът на индивидите. От този закон, от закона на граничното, се ражда злото. Законът на Цялото включва частите, но същевременно всяка част си има свой закон. Когато частта иска да наложи на Цялото своя закон, ражда се злото в света.

Това са само едро набелязани истини, но те ясно показват, каква велика наука е животът, колко разумно трябва да се отнася човек и към проблемите на индивидуалния живот и към проблемите на колективния. Социалният въпрос, който днес тъй много се разисква в света, е въпрос, който изисква едно основно познаване на двата велики закона: законът на Цялото и законът на частите, които лежат в основата на цялото Битие.

Мислѝ!

Небето – това е свят на радостта, защото там всички мислят. Земята е свят на скръбта, защото на нея малцина още мислят[54].

Ако попитате хората що е реалност, ще ви дадат най-различни определения. Религиозни хора ще ви кажат едно, учените – друго, философите – трето.

Ала не може човек да каже що е реално, ако той не мисли. Само човек, който мисли, може да каже, що е реално. Вън от мисълта няма никаква реалност. Напразно някои търсят реалното вън от ума. Вън от мисълта, вън от ума реалност не съществува.

Умът –това е първият принцип, който лежи в основата на проявеното битие. Всичко в света се реализира, сиреч става реално чрез мисълта. Мисълта е велико творческо начало, от което зависи всяка проява в света. И когато ние говорим за Любовта, подразбираме първичната мисъл на Бога – мисълта, която най-напред се е реализирала в битието. Бог е първото същество, което е започнало да мисли, човекът е второто същество, което е започнало да мисли.

Защо хората на земята страдат? – Защото не мислят. От гледище на мисълта скръбта е резултат на неразбрана мисъл, тъй както радостта е резултат на разбраната мисъл. И действително, всяко нещо, което разбираме, е приятно. Всяко нещо, което не разбираме, е неприятно. Скръбта е неразбраното, радостта –

[54] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 1 от 1936 г.

разбраното. На разбирането по закона на съответствието, отговаря радостта, на неразбирането, в света на чувствата, отговаря скръбта. Ето защо, колкото повече не разбира човек, толкова е по-голяма скръбта. Яви ли се най-малкото разбиране, явява се и най-малката радост.

Затова искаш ли да се освободиш от страданието, започни да мислиш! Мисълта носи разбиране, а разбирането носи радост – по закона на съответствията. В този смисъл на думата ценѝ и осмисляй страданието като пръв подтик към мисъл! И наистина след всяко страдание идва една нова мисъл, а това е същественото, реалното в живота. Да живееш, ще рече да мислиш.

Защо човек страда, когато е болен? Защото ония органи, които боледуват у него, не се подчиняват на неговата мисъл. Те са се индивидуализирали, те искат да живеят отделно по свое разбиране, което не хармонира с общите интереси на организма. Но тези органи са живи – всяка клетка у тях е съзнателна. Научи тия клетки да мислят така, както ти мислиш. Проектирай своята мисъл в тях и ги накарай да трептят в хармония с твоята мисъл. Тогава болестта сама по себе си ще изчезне. Тези клетки трябва да разберат, че ти си господар. А човек наистина е господар, когато мисли. Всеки човек, който мисли, е господар. Който не мисли е роб. Що е робство? – Липса на мисъл. Искаш ли да се освободиш от робството, в разните му форми, започни да мислиш.

Искаш ли да се отървеш от всички неприятности и несгоди, започни да мислиш. Изходният път от несгодите на живота е в мисълта. Мислиш ли, всичко можеш да постигнеш. Не мислиш ли, нищо не можеш да постигнеш.

Като започнеш да мислиш, ти си вече в реалността. А реалността винаги има стремеж да се прояви. Следователно, щом започнеш да мислиш, реалността ще се прояви.

Изпаднеш ли в тъмнина, започни да мислиш. Всяка мисъл е едно „да бъде виделина!“ – и виделината наистина светва в тъмнината.

Съответствия са: тъмнина – невежество – скръб, от една страна и светлина – разбиране – радост, от друга.

Радваш се, защото мислиш. Скърбиш, защото не мислиш. Учен си, защото мислиш, невежа си, защото не мислиш. Добър си, защото мислиш, лош си защото не мислиш. Доволен си, защото мислиш. Не си доволен, защото не мислиш. Обичаш ли хората – мислиш. Не ги ли обичаш, ти не мислиш. Изпадаш ли постоянно в противоречия, ти не мислиш.

Защото в ума, в мисълта противоречия няма. Противоречията са извън ума, извън реалността. Дето няма мисъл, там са противоречията, борбите, стълкновенията в живота.

Защо хората воюват? – Защото не мислят. Защо вършат престъпления, защо налагат наказания, защо имат затвори? – Защото не мислят. Днешният свят на хората е свят на безсмислие. Наистина у хората има един стремеж да мислят, но туй още не е правата мисъл. Да разсъждаваш върху нещата, да ги анализираш, да проучваш онова, което са реализирали мислещите, това още не е мисъл, не е ум.

Умът седи над всяко разчепкване, анализиране.

Умът е творческо начало. Той е, чрез който нещата стават.

Дошло е вече времето, когато хората трябва да се научат да мислят. Когато всички хора започнат да мислят, човешкият свят ще се оправи. Когато всички хора започнат да мислят, между тях

естествено ще се яви връзката на Любовта, която едничка може да ги обедини в едно цяло.

ЧОВЕШКАТА ДУША

Животът на земята е подложен на едно постоянно ограничение[55]. Човек е всячески обвързан от оня порядък, който сега съществува на земята. Цялото естество на човека чувства това ограничение – и тялото му, и сърцето му, и умът му, и волята му. Дори висшите, безсмъртни начала у човека – неговата душа и неговият дух – дотолкова са ограничени в проявите си на земята, че за повечето хора те дори не съществуват като нещо реално. И действително това за повечето хора е така – Божественото у тях, душата, е в спящо състояние и само от време на време се пробужда, като един дълбок вътрешен подтик, който действа периодически. Би могло да се каже, че сърцето на човека, в земния живот не живее, а робува, че умът му също не живее, а слугува.

Свободният живот на сърцето, ума, душата и духа – това именно е „загубеният Рай“. Защото под „Рай“ или „Небе“ в окултен смисъл на думата се подразбира света на човешкото сърце, ум, душа и дух – свят, криещ в себе си всички възможности за свободно и всестранно развитие на човека.

Под „Небе“ следователно се разбира разумният свят, в който царува законът на Любовта във всичката му пълнота и сила. А Любовта е първичното начало, от което всичко произтича. Тя е

[55] Засега само тази от всичките 19 статии не е открита в сп. „Житно зърно“.

съществувала преди да започне своето съществуване, каквото да било в света – тя е съществувала преди всичко!

„Земята“ в окултен смисъл на думата е място, в което Любовта още не царува. Ето защо тя е място на безредие, безначалие, егоизъм, дележи и нескончаеми борби. В този смисъл на думата тя е място на „безбожие“. Защото вън от Любовта, Бог остава непонятен за човека. Може да се говори за Него, може да се създават религии и религиозни култове в Негово име, може да се разисква за Неговата същина, „атрибути“ и т. н. – всичко това обаче е безпредметно вън от Любовта.

Човек не може да познае Бога вън от Любовта. А онова начало у човека, което едничко може да познае Бога като Любов, в нейната космична същина, е душата. Не сърцето, не и умът – те могат да имат само ограничени, частични познания за Бога. И когато се говори, че Бог живее в човека, подразбира се неговата душа. Обиталището[56] на Бога не е човешкото сърце нито човешкият ум, а човешката душа.

Истинската идея за Бога е идеята за Любовта, която живее в човешката душа. Тази идея не е „фамилиарна“ – близка, както у религиозните хора, които са хора предимно на сърцето, не е и отвлечена, както у хората на ума. Това е една свещена, жива идея, която образува онова първично ядро, около което се движи живота на душата.

И за да се пробуди висшия живот на Любовта у човека, трябва да се пробуди преди всичко неговата душа. В нея именно се таи центърът на тази първична Божествена същина. Велико

---

[56] Обиталище *(ост.)* – жилище, място за живеене.

нещо е човешката душа, за да живее Бог в нея. И наистина, тя е онова Божествено начало, за което е казано: „И направи Бог човека по образ и подобие свое“.

Душата на човека прониква неговото тяло. Тя прониква сърцето му, ума му, но е същевременно вън от тях. Тя прониква целия космос, но е същевременно извън космоса. Душата е повече от всичко, което можем да си представим. Тя не може да се опише с думи.

За тази душа говори Новото учение. На тази душа като основа ще се изгради бъдещата култура на Любовта. Сега каквото и да се говори за Бога, за Любовта, за Истината, за Мъдростта, за висшите цели на битието, за смисъла на човешкия живот, остава непонятно. Душата е, която разбира езика на тази висша действителност, защото сама принадлежи към нея.

Носителка на Божията Любов, душата ще я реализира в целокупния живот на човечеството. Тя ще създаде новата култура, която носи девиза:

„Всичко в света е за благото на всички“.

Това е една малка светлинка от учението за душата, в която Бог живее.

Пробуждане на съзнанието – Новият човек

Пробуждането на съзнанието във физическия свят става чрез една голяма катастрофа[57]. Едва след туй настава у човека едно друго състояние, което може да се нарече мистично или по-добре – музикално. И тогава човек запява – той мисли музикално, чувства музикално, постъпва музикално. Роди се някой – той пее. Умре – той пак пее. Защото човекът на пробуденото съзнание вижда. За него няма смърт, няма прекъсване на живота. Той вижда как животът минава от гама в гама, как модулира от една тоналност в друга, той чува да тупти безсмъртният му ритъм.

В човека на пробуденото съзнание е прозвучал основният тон на живота и затова всичко в него се нарежда музикално, всяко явление, всяко събитие звучи на своето място, подобно тоновете на една музикална пиеса. Основният тон – това е мярка. А този основен тон прозвучава у човека в момента, когато съзнанието му се пробуди. Когато човек започне да се самоосъзнава, първият момент на самосъзнанието – това е основният тон „до“. Разбира се това „до“ няма нищо общо с условното „до“ на нашия камертон. Прозвучи ли у човека основният тон, неговото съзнание започва вече да възлиза по една стълба, която има 25,000 тона. А колко тона долавя сега човешкото ухо? Твърде ограничен брой. Още по-малко тонове

---

[57] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 2-3 от 1936 г.

може да възпроизведе човешкият глас – той се движи в тесните граници на 2-3 октави! Засега ние боравим с дългите вълни на музиката. Духовната или магнетична музика, която е възходяща, която има свойството да разредява материята, да я разширява и моделира, борави с късите вълни. Тези вълни проникват навсякъде. Нищо не може да устои на техните мощни трептения – ни болест, ни страдания, ни обезсърчения, ни песимизъм, нито дори смъртта. И затова не е алегория, когато се твърди от ония, които познават свойствата на тази музика, че тя може болни да лекува и мъртви да възкресява. Съвременната музика е само предисловие на истинската музика. Последната е в състояние да пробуди скрития живот във всичко – толкова е тя могъща!

Музиката – това е дихание на съзнанието. Чрез музиката човешкото съзнание диша. Музикалният свят е среда, чрез която душата се проявява на земята. Без музика, без музикалната среда, която образува светът на тоновете, душата и духът на човека не могат да се проявят. Любовта без подходяща музикална среда също така не може да се прояви. А любовта, това е великата реалност в живота. И когато казваме, че Любовта не може да се прояви без музика, ние подразбираме оня разумен ред в проявите на Живата Природа, който в случая се изразява чрез следната зависимост: музиката е среда на съзнанието, съзнанието е среда на човешкия ум, а умът е среда на Любовта. Така вървят нещата във възходяща степен.

Ето защо ние настояваме на музиката, разбрана във висок и широк смисъл – като подготвителна среда за проявата на най-великата реалност в света – Любовта.

Мощна сила се крие в музиката! И ако хората искат да се превъзпитат, ако те искат да възпитат едно надеждно поколение, което да стане носител на нещо възвишено и красиво, нещо ново,

те трябва да поставят в основата на възпитанието музиката – в най-широка смисъл. Съвременните хора са много немузикални. Само крайно немузикални хора могат да се бият помежду си, да търпят какофонията[58] на оръдията, които сеят смърт и разрушения. Само крайно немузикални хора могат да водят тия груби политически и социални борби, само крайно немузикални хора могат да допускат жестокостта и насилието във всичките му форми.

Ако хората бяха по-музикални, нямаше да губят толкова време и енергия, нямаше да полагат такива неимоверни усилия за постигане на толкова малки резултати. И ако ги постигат така трудно нещата, това показва, че не са много умни, че са слабо музикални. Това не е само едно голо твърдение. Редица факти показват, че в звука и ритъма се крие мощна сила – под звуковете на известни инструменти са рухвали стени, разрушавали са се мостове, пръсвали са се на парчета електрически крушки. Това са съвременни опити, които показват, че библейският разказ за рухването на Йерихонските стени[59] не ще да е легенда или поетична измислица. Същото показват и опитите на индийските факири и змиеукротители – чрез известни мелодии те са в състояние да обайват[60] зверовете и да ги държат покорни и кротки.

Това са факти, в които се крие дълбока символика за магнетичното влияние на музиката, приложена най-широко в живота. Само чрез музика ще рухнат „Йерихонските стени“ на

---

[58] Какофония – шум, неблагозвучно, дисонанс, дисхармония
[59] Този разказ може да се проследи в Исус Навиев, 6 глава.
[60] Обайвам – покорявам с качествата и проявите си; очаровам, привличам, пленявам.

тесногръдия национален егоизъм, зад който са се укрепили въоръжените до зъби съвременни народи и само чрез музика ще се укротят зверовете на нестихващите страсти, които рушат личния и обществен живот на хората.

И наистина природата създава сега един нов тип, един Нов човек. Той влиза така тихо, така незабелязано в живота, както е влязъл някога сегашният човек всред гигантите – млекопитаещи, влечуги и птици, които някога са владеели земята. И този Нов човек ще стане господар на света така, както стана господар немощният от първом в сравнение със силните хищници съвременен човек. И както съвременният човек сломи грубата сила на мускулите и челюстите, на рогата и копитата със силата на своя ум, така и Новият човек, който влиза днес неусетно в света, ще сломи разрушителната сила на днешното човечество със своята нова мисъл, с мощната енергия на оня музикален свят, в който диша неговото пробудено съзнание.

Едно от най-характерните свойства на Новия човек е това, че той вижда навсякъде и отвсякъде – и отпред, на далечни разстояния, и отзад, и нагоре в небесното пространство, и надолу – в недрата на земята. Той вижда какво става в най-отдалечените кътове на света – по суша и по море. Вижда какво става на Луната, на Слънцето, на планетите. Вижда какво става на слънцата от Млечния път и другите звездни вселени. И понеже мозъкът му е устроен като най-фин радиоапарат, който може да долавя дори и най-късите вълни, тъй чува онази прословута

хармония на сферите[61], която са чували Посветените от всички времена.

На мнозина този образ на Новия човек ще се стори фантастичен. Но нима съвременният човек със своята сложна психика, със своя културен живот, изразен в наука, религия, изкуство, обществен строй, със своите културни институти – училища, университети, театри, църкви, обществени учреждения, не е „фантастичен“ и непонятен за животните? Какво знаят те за всичко това и как си го представят? Навярно човекът за тях е само едно по-голямо и по-хитро животно, а културните му учреждения са все „къщи“ – отделни разпокъсани представи за къщи.

Новият човек, който иде сега, е синтез на всичко. Той иде да организира света, да внесе онова великото и красивото, за което са копнели душите на всички издигнати хора. Той иде да прокара нови пътища за съобщение с разумния свят, невидими за съвременните хора. Той е, който носи разрешение на всички ония мъчителни въпроси, които терзаят човечеството днес. Той не е човек, който мисли само за себе си. Да мислиш само за себе си –

---

[61] Хармония на сферите или музика на сферите, музика универсалис *(на лат.: musica universalis, музика на вселената)* е древно философско понятие, което разглежда пропорции в движението на небесните тела – Слънцето, Луната и планетите – като форма на музика. Древногръцкият математик и философ Питагор често се сочи като основоположник на понятието. Според Йохан Кеплер, връзката между геометрията (и сакралната геометрия), космологията, астрологията, хармонията и музиката е чрез „музиката на сферите“. Той използва понятието „музика на сферите“ в своята Harmonice Mundi през 1619 г, свързвайки астрологията (особено астрологичните аспекти) и хармонията. Трите клона на средновековното понятие музика са представени от Боеций в неговото съчинение De Musica: 1. musica universalis (понякога наричана musica mundana); 2. musica humana (вътрешната музика на човешкото тяло); 3. musica instrumentalis (звуци, издавани от певци и инстументалисти)

това е животинско състояние. Той е в съгласие с целокупната разумност в света, с всички разумни същества и мисли като тях. Той живее в пълно единение с тях. Само за Новия човек може да се каже, че мисли в истинския смисъл на думата. Защото е човек на истината и свободата. А това ще рече, че е намерил себе си. Само човек, който върви по пътя на Истината, може да намери себе си. Той знае, кой е. Той знае, че е едно с Любовта и Мъдростта, сиреч той е човек, който е намерил майка си и баща си.

Защото само като вървиш по пътя на Любовта, ти можеш да намериш майка си.

Като вървиш по пътя на Мъдростта, ти можеш да намериш баща си.

И като вървиш по пътя на Истината, ти можеш да намериш себе си.

А Истината е това, в което Любовта и Мъдростта, животът, знанието и светлината действат съвкупно. Истината е крайният резултат на Вечността. Това не ще рече, че тоя резултат е нещо завършено, конечно[62]. Той е непрериврен[63] резултат. Истината – това са плодовете, които постоянно узряват на дървото на Живота. Така знае и така вещае за Истината Новият човек.

[62] Конечно – крайно, ограничено.
[63] Непрериврен – непрекъснат.

НОВОРАЖДАНЕ

Когато преди две хиляди години Христос е говорил за Царството Божие, сиреч за онзи велик Божествен ред, на който се крепи света, за онази велика правова държава, в която живеят великите души, той е определил и начина, по който човек може да влезе в туй Царство Божие, да добие право на гражданственост в него[64].

Той казва: „Ако се не роди човек изново[65], не може да види Царството Божие“ [*Йн, 3:3*]. И прибавя: „Ако се не роди от вода и дух“ [*Йн, 3:5*].

„Да се роди човек изново“ от „вода и дух– това са формули, това са символични изрази изказани на езика на Посветените.

Защото имайте предвид, че Христос е изрекъл тия думи пред един от високо образованите люде на онова време – Никодим, един от ония люде, които са минавали за „учители Израелеви“ [*Йн, 3:1*] , за авторитети по религиозни и житейски въпроси.

Трябва да прочетете трета глава от евангелието на Йоана – очевидно един малък откъс от една дълга беседа, която Никодим е водил с Христа при нощното си посещение у него – за да видите с какво недоумение посреща този учен човек думите на Христа за това „раждане изново“.

Мислите ли обаче, че и най-учените хора на наши дни не биха посрещнали със същото недоумение думите на всеки

---

[64] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 4-5 от 1936 г.
[65] Изново *(ост.)* – наново.

едного, който би им заговорил за този велик процес, чрез който се разкриват вратите на човека в Царството Божие?

Живеещи с онези представи – житейски или научни – които те са си създали за „раждането“, така както то се извършва в органическия свят, те сигурно биха поискали подробни разяснения, логични доводи и доказателства за туй непонятно „новораждане“. Но как могат да се доказват неща, които лежат извън сферата на обикновения човешки опит? Това би било все едно да говориш на един слепец за великолепието на дъгата, за чудните ѝ краски.

Ала в такъв случай някои биха могли да възразят: „Защо да се говори за неща, които са така недостъпни за хората, които не са така актуални?“

Затова защото всъщност няма събитие в живота на човека, което да е така „актуално“, така важно и съществено за неговата душа, както новораждането.

Да се роди човек изново – това е едно от епохалните събития в неговия живот, едно събитие, което разкрива нова ера в целия му развой.

И ако човек не се роди изново, той няма никога да разбере дълбоките тайни на Живата Природа, нито ще схване интимните си връзки с нея. Ако не се роди човек изново, светът, който той иска да разбере по чисто външен път, ще остане завинаги непонятен за него.

Съвременните хора са така заети със своите материални интереси, щото мислят, че този живот, който сега живеят, е най-важен и че светът, в който протича земното им съществуване, едва ли не е единствен.

Ала нито сегашният живот на хората е най-важен – защото има само временно значение – нито светът, който е разкрит пред

тях, е единствен. Земята е едно временно училище за човека, в което той няма да остане завинаги. Но както един ученик, който остане три години подред в един и същи клас, бива изключен от училището като неспособен, така и един човек, който остане три епохи подред на земята, не може да остане повече на нея – той бива изпратен в един по-нисш свят.

Като се има предвид този факт, въпросът за новораждането добива особено значение.

Още повече, че човечеството е изправено пред прага на една нова епоха, в която ще царува един нов ред на нещата, коренно различен от сегашния. Хората са дошли до едно място, където трябва по необходимост да се откажат от старите си разбирания. Тия стари разбирания представят една мъглива област, в която не личат ясно нито очертанията на предметите, нито пътеките, които водят към великата цел на живота.

А животът въпреки голямото си разнообразие има една обща цел. Той има един велик общ център, който направлява всичките му много сложни функции.

Днешните хора не съзнават този общ център на живота, нито връзката си с него. Те отричат този център, те отричат Бога. Ала отричайки Бога, те поставят сами себе си в положението на божества.

Но защо тогава тия „божества“ страдат, защо се оплакват от неправдите в живота, защо роптаят против злото, защо се възмущават от престъпленията и греха? Нали няма Бог? И действително, там дето има престъпления, там дето има мъчения и грях, Бог го няма. В нечисти места Бог не живее! Може би философите ще възразят, че Бог живее навсякъде, че той прониква цялото пространство. Ала те трябва да знаят, че

нечистите места, местата на престъпление и грях, не заемат никакво пространство.

Едничкият начин да осъзнае човек единствения център на общия живот, да се свърже с него и да добие истинското си движение във великия кръг на живота, то е да се роди изново. Тогава той ще види красотата на Царството Божие, красотата и хармонията на света, в който живеят великите души. Тогава ще му се разкрият законите на тази мирова държава, от която зависи живота и съществуването на всичко във вселената.

Тогава той ще разбере защо е дошъл на земята и защо трябва да отиде на онзи свят.

Великият човек

Когато се говори за великите човеци, трябва да се знае преди всичко пътя, по който те са вървели[66]. Защото великите хора са дотолкова ценни за нас, доколкото и ние можем да следваме техния път.

Как е започнал животът на Великия човек във вселената?

Преди всичко великият човек е започнал да мисли. Мисълта е очертала ония граници, в които животът е трябвало да се прояви.

Така Великият човек е оформил оня кръг на мисълта, който очертава границите на живота и включва всички възможности, всички форми, в които той може да се прояви.

Много време е взело на Великия човек, докато създаде този кръг на мисълта.

Едва след туй Великият човек е почнал да чувства, че мисълта му е нещо реално, в което има съдържание. С други думи, Великият човек е започнал да изпълва мислите си със съдържание.

Като резултат от мисловната дейност на великите човеци се явява в органическия свят мозъкът. Чрез своята мисъл великите човеци са организирали мозъка.

Като резултат пък от действието на техните чувства, са се появили в органическия свят белите дробове и сърцето.

---

[66] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 6 от 1936 г.

Споменавайки за сърцето, ще дам едно бегло обяснение за един факт. Знаете, че сърцето у днешния човек е изместено на ляво.

Причината за това изместване е, че между великите човеци, някога в една твърде отдалечена епоха, се е родило известно раздвояване, известно разногласие – едните са тръгнали „вляво“, другите – „вдясно“. И понеже левите първоначално са взели надмощие, изместили са сърцето вляво. В бъдеще обаче когато великите човеци на десния път вземат отново надмощие в развоя на земното човечество – нещо което вече става – човешките мисли и чувства пак ще се уравновесят и сърцето ще дойде в своето нормално положение.

Когато – в пътя на своята инволюция – великите човеци са слезли на земята, за да я устроят, те са създали стомаха, изобщо храносмилателната система. Трябва обаче да споменем, че слизането на великите човеци на земята е било за тях само един епизод. То е един от последните етапи на тяхната творческа дейност в света.

Първоначално тия велики човеци, тия мощни творци, са били същински богове в невидимия свят, които са взели участие в сътворяването на света с всичките му звездни вселени.

И само някои от тях, след завършване на своята творческа работа в широкия космос, са слезли на земята, за да я устроят и уредят. След като са я уредили, те отново са се оттеглили в духовния свят. Така че днес на земята истински велики човеци в оня смисъл на думата, в който по-горе ги описах, няма. Има само представители на великите човеци. Всички ония, които хората наричат велики люде – поети, писатели, музиканти, учени, обществени дейци – са само частични прояви на великите човеци, техни временни представители. И наистина, какво представя един велик музикант на земята, като Бетховен например, в сравнение с

ония велики, първоначални творци на мировата музика? Той е едва невръстно дете, което още лепети[67], което тепърва се учи да говори на езика на музиката. Така е и в всички други области от духовния живот на земното човечество.

Защото днес на земята няма условия за една цялостна проява на истински великия човек. И да слезе, той не може напълно да се прояви. Нима Христос, който беше истински велик човек, можа да се прояви между хората на земята? Не, той не можа да прояви дори и хилядна част от онова, което всъщност беше, от Любовта и Мъдростта, които той носеше в душата си.

Па и никой Велик човек, никой от представителите на великите човеци, които ние наричаме гениални хора, не е смогнал да прояви напълно себе си на земята.

Едва сега по закона на еволюцията се създават условия за проява на великите хора на земята. Те тепърва ще дойдат всред човечеството.

И когато дойдат, нужно е да има човек отзивчив ум и отзивчиво сърце, за да ги познае. Защото великият човек сам никога не се изявява на хората, той никога не издава своето величие, своето знание. Той забулва сияйната си светлина със седем покривала, защото знае, че хората не могат да понесат ослепителния ѝ блясък. Едничкият начин по който може да се накара един велик човек да се изяви, е Любовта. Носител на великата Божия мисъл, великият човек се разкрива само на ония, които го познаят и възлюбят. Тогава той повдига за малко своето седмократно було и оставя лъчи от неговата светлина да озарят

[67] Лепет – недоразвит детски говор – звукове и срички, който предхождат истинското проговаряне.

умовете и сърцата на ония, които са успели да се приближат вътрешно до него.

Обикновено за великите хора се казва, че били ставали такива благодарение на благоприятните външни условия или пък че се били раждали такива по закона на наследствеността. Великите хора нито стават, нито се раждат така. Великите хора са велики, защото обработват у себе си Божествените идеи, които са вложени в техния дух, в тяхната душа. Тези именно Божествени идеи, разработени от тях, ги правят велики.

И ако попитате, как може човек да стане велик, ще ви кажа следното: щом започнете да обработвате една Божествена идея в себе си, вие туряте вече основа за вашето величие; щом започнете да обработвате едно Божествено чувство, вие полагате у вас основа за величие. Останалото е въпрос на време.

За да затвърди човек в себе си тази основа, той трябва да има преди всичко права мисъл... Мислите трябва да бъдат строго определени, а не блуждаещи фантазии. Те трябва да бъдат израз на една реалност, а не отражение на фиктивни идеи.

Друго – всяко чувство, което се заражда у човека, трябва да има зад себе си една основна мисъл, която да го подържа. Чувства, които нямат зад себе си една съществена мисъл, са мимолетни.

И така зад всяка мисъл трябва да стои оня първоначален принцип, който е подействал в Битието. А зад всяко чувство трябва да стои мисъл. Така е у великите човеци.

Великите човеци се отличават с една черта: Любов към враговете [*Мт, 5:44*]. Те познават това трудно изкуство. Всеки Велик човек си има един вътрешен метод за отнасяне към враговете си в духа на Любовта и той го упражнява.

Трудно е това изкуство – то наистина е достояние само на великите хора. Ала който иска да стане велик човек, трябва да започне да го изучава. Като говори за тоя закон – Любов към враговете, Христос изрично казва, че само тогава ще бъде човек подобен на Бога, който изпраща слънцето, дъжда, влагата си еднакво за всички – за добри и за зли [*Мт, 5:45*].

Любов към враговете – това е безспорно една черта на величие. Тя не се придобива лесно, ала който иска да върви по пътя на великите хора, трябва да мисли върху нея, за да дойде поне до едно микроскопично приложение на тоя закон в живота.

Който иска да стане Велик човек, трябва да мисли за великите хора. Те са образци на трудолюбие, постоянство, устойчивост, любов към знанието, любов към истината, правдата и свободата – любов към тях и работа за тях.

В малък размер всички хора на земята могат да работят като тях.

КЛЮЧ НА ЖИВОТА

Един закон на мировата економика[68]

Съвременната култура страда от неразбиране на онази основна истина, върху която почива животът[69]. Че това е така, показват ония нескончаеми[70] противоречия и борби, ония страдания и недъзи, които я разяждат. Това са същите ония недъзи, от които са страдали всички култури на миналото и от които те накрай са погивали.

Мнозина обаче, които гледат твърде повърхностно на нещата, все още хранят празни надежди, че светът – подразбираме човешкия свят, човешкия живот – някак ще се оправи. Как ще се оправи? Автоматически, по един механичен начин? С тези средства и методи, които са били прилагани до днес? Ако животът на човечеството можеше да се развива хармонично при тези методи и при тези разбирания, той нямаше да дойде до тази остра криза, в която днес се намира и нямаше въобще да има нужда от „оправяне“. Щом той е дошъл до тази безпътица, това показва, че е изгубил правата посока на движение.

---

[68] Економика (англ. Economy от др.-гр. οἶκος – дом и νόμος) – правило, закон, буквално „правила за водене на стопанството“. Според съвременния български правопис думата се изписва „икономика“.
[69] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 7-8 от 1936 г.
[70] Нескончаем – който няма край; постоянен, безкраен.

При това кои са онези, които ще оправят света? Ония ли, които на житейски език обикновено се наричат глупави и грешни хора? Глупавите и грешните хора не могат да оправят света. Едничките, които могат да оправят света, това са умните и добри човеци. Ония човеци, които Посветените наричат „царе и свещеници на Живия Бог“. Защото само „царете“ в оня смисъл, в който Посветените разбират тая дума, могат да бъдат умни и само „свещениците на Живия Бог“ могат да бъдат добри в истинския смисъл на думата.

Ала що означава цар на езика на Посветените? – Цар е оня човек, у когото Духът, най-великото, най-разумното управлява, така както Слънцето управлява своя планетен свят. Цар е оня човек, който владее своята „малка вселена“, който владее всички свои тела, не само физическото и направлява техните функции по законите на духа.

Цар е оня човек, в чийто дух и душа Бог живее. Цар е оня човек, в чийто ум Божественото Знание и Мъдрост обитават. Цар е оня човек, в чието сърце обитава великото благородство и чиято воля служи всякога на Доброто. Това значи цар, чието царство няма край.

А „свещеник на Живия Бог“? Това е човек, чийто живот е непрекъснато свещенодействие, непрекъсната служба на Бога. На олтара на неговото сърце постоянно пламти свещеният огън на жертвата. Храмовете, в които той свещенодейства, са живи – това са човешките души.

Тези истински свещеници постоянно подтикват човека в пътя на Доброто. Те искат той да разбере истински Доброто, неговия първоизвор, неговите закони, за да може да използва ония блага, които така щедро му се дават на земята.

Защото Доброто е израз на най-великото в органическия живот. То е плод на Любовта. Любовта в нейната същина, не може да се разбере на земята, но Доброто всякой го разбира. Резултат пък на Доброто е Правдата, И така Доброто е резултат на Любовта, а Правдата е резултат на Доброто.

Ето онази основна Истина, за която загатнахме в начало, онази Истина, на която почива животът на земята. От неразбиране на тази именно Истина страда съвременният свят. Тази Истина е ключът на живота. Без този ключ вратата на ония блага, за които хората копнеят, никога няма да се отвори. А всички хора искат да участват в Доброто, което се разпределя на земята във вид на разни блага. И това тяхно желание е законно. Защото благата са за всички. Те искат тези блага, които днес са така неправилно разпределени, поради злата воля на хората, да се разпределят справедливо и затова ратуват[71] по своему за „социална правда“.

Дори думите, които съвременните хора употребяват: „разпредялба на благата“, „социална правда“ ясно показват, че те интуитивно долавят оня миров закон, който свързва Правдата и Доброто. Ала едно все още не могат да разберат хората днес – оня велик принцип, от който Доброто произтича и на който Правдата е израз в материалния свят. А този принцип е Любовта. Само чрез Любовта могат да се разпределят благата справедливо. Това е великата формула на социалния живот.

Ала хората, отхвърляйки тази формула, този велик закон на мировата економика, искат да възстановят социалната правда по

[71] Ратувам – боря се за някаква идея с обществена значимост.

пътя на насилието, което е явно отрицание на Любовта. Така те се мъчат да вмъкнат във веригата Любов–Добро–Правда, неразривно съчленена по силата на един Космичен закон, един чужд елемент – насилието. Това обаче никога няма да им се удаде. И докато те с демонично упорство се мъчат да разкъсат тази верига, докато се борят против великия и основен закон на живота – Любовта, все ще претърпяват несполука. Насилието, с което те си служат, е оня ръждясал вече шперц, с който искат да отворят тройната брава на онази врата, зад която се крият великите блага на живота. Ала тази тройна брава е секретна, защото е изработена от Мъдростта.

Напразно ще се мъчат хората да я насилят. Едничкият ключ, който може да я отвори, е ключът на живота. А този ключ се състои от три части: Любов, Добро, Правда.

Има ли безработица в Природата?

Природата се отличава с една характерна особеност – в нейните обширни царства няма ни едно същество, което да не е заното[72] с някаква работа[73]. Всички същества, от най-големите до най-малките, работят. Може някои от тях да не съзнават това. Нищо не значи, те все пак вършат работата, която им е определена от Природата. Ето защо с право може да се каже, че в Природата безработни няма. Безработица в нея не съществува. И това е естественото, нормално състояние на нещата – всичко живо да работи!

В човешкия свят обаче в човешкия обществен ред, който съществува покрай великия природен ред, безработни има. Има хора, и то милиони, които седят без работа, които – от гледище на човешката економика – са бездейни, непроизводителни. Като такива, те естествено са товар за работните членове на човешките общежития.

Ала самият факт, че в разумния порядък на Природата безработица не съществува, а в човешкия порядък тя не само че съществува, ами взима понякога, както например в наши дни, застрашителни размери, показва още веднъж грамадната разлика между природния и човешки ред на нещата. И докато хората

[72] Занят *(от. рус)* – заен.
[73] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 9-10 от 1936 г.

съзнателно не се приближат към Природата, към нейния разумен ред, докато човешкият ред не тръгне успоредно с природния, противоречията и нещастията в човешкия живот няма да престанат. Засега линията на човешкия ред често пресича неизменния ход на мировият ред, в резултат на което се явяват всевъзможни стълкновения. Няма защо да се говори кой пострадва в случая и кой трябва да отстъпи. И наистина нелепо е да се мисли, че Природата може да се отклони от своите закони, които включват благото на всички същества, за угода на земното човечество, което представя само една безкрайно малка част от Цялото.

И все пак хората, колкото и да им се изтъква това, не могат да го разберат. Те все още живеят със самоизмамата, че може да се наложат на Природата, да я завладеят, да я покорят под своя произвол. Това е така, защото всъщност те още не мислят в истинския смисъл на думата. А човекът става човек от момента, в който той започва да мисли. Без мисъл човешкият живот е немислим. Без мисъл той би бил всякакъв друг живот, ала не и човешки. Едва когато човек възприеме като мярка правата мисъл, той ще може правилно да устрои живота си, да го устрои съгласно с природния ред.

Без мисъл човек не може да определи, що е право, що е правов ред. И фактът, че той признава за върховен закон на живота борбата за съществуване, че въздига като върховно мерило правото на силния, показва, че той не е още истински човек, че не е истински мислещо същество, а едно полуживотно–получовек.

В това смесено същество се проявява алчният стремеж да владее, да господарува, да се налага със сила. И не е ли тук коренът на националния и расов империализъм, който отличава

съвременните народи? Всеки народ иска да стане силен, могъщ, да се разшири и благува, дори за сметка на другите. Някога народите считаха себе си за „богоизбрани“. Днешните народи, изтъквайки своето расово превъзходство, считат себе си за исторически предопределени да владеят света. Всъщност обаче няма ни един отделен народ, който да е „богоизбран“ или „исторически предопределен“ за такава мисия. Има един такъв народ на земята, ала той е общочовешки, защото е съставен от всички истински мислещи човеци, към който и народ да принадлежат. Той е живото ядро на човечеството, той е неговата есенция.

Тия мислещи човеци, които образуват живо звено между отделните народи и поддържат тяхното единство, познават истински живота. За тях животът не е механически сбор от физикохимични процеси, а съчетание на разумни същества. Пред техния поглед съзнанията на всички живи същества, от най-висшите до най-нисшите, от серафима[74] до бубулечицата, така се взаимопроникват, че образуват един общ организъм. Тия човеци, за да подчертаят онова велико съзнание за единство в живота, което имат висшите същества, твърдят, че понякога едно Божество може в даден момент да се интересува много повече от една дребна мушица, отколкото от един човек. Защо? – Защото има хора, които са само автомати, хора със спящи съзнания. Ако попитате такъв човек, защо убива, защо унищожава живота на беззащитните твари, той учудено ще ви отвърне: „Какво от това,

[74] Серафимите са деветата, най-висшата йерархия от същества във Вселената.

че съм убил един човек, какво от това, че съм заклал една овца, че съм откъснал едно цвете?“

Изтъкваме това, за да се види огромната разлика, която съществува между едно спящо съзнание и едно пробудено съзнание, разлики така големи, както между тъмнината и светлината. И тогава чудно ли е, при наличността на толкова хора със спящи съзнания, че в човешкия живот има толкова противоречия, че човешкият порядък страда от толкова недъзи, че се разпокъсва от толкова кризи и се раздрусва из основа от толкова сътресения?

Едно от най-големите бедствия в живота на съвременните народи е безработицата. Безработните – това са огромния дефицит в равносметката на човешкия обществен живот, равносметка, която Природата прави в наши дни, при ликвидиране на съвременната култура. Показвайки на хората този дефицит, Природата иска да им даде да разберат, колко са далеч те от едно правилно и разумно стопанисване на ония блага, които тя така щедро им отпуща. Ако при толкова блага и възможности, има хора които гладуват, ако при такава оживена деятелност има хора безработни, това показва, че хората са, за съжаление, още много, много далеч от разумността.

А Природата, която не търпи „празни пространства“, която не търпи „празни ръце“, сигурно е впрегнала на работа и безработните.

Някои може би ще попитат каква е работата на човека във великата работилница на Природата? И кой е този невидим работодател? Невидимият работодател, това е Духът – върховното, разумно начало, което движи всичко в света. Като слънчевата светлина той слиза в човека, работи у него и му дава работа. Всеки вътрешен импулс, колкото и малък да е той, всяка

мисъл, всяко чувство, които подтикват човека към работа, произтичат от Божествения Дух. Колкото и малки да са импулсите на Духа, човек трябва да бди над тях и да ги използва за работа. Защото чрез тия малки подтици, така тихи като слънчевите лъчи, но и така мощни като тях, човек получава най-големите блага в живота.

Тия импулси на Духа, тия мисли и чувства, това е новото, което постоянно се влива в живота. На него се дължи всеки растеж и развитие. Него трябва да бъде човек готов да възприема всеки миг, защото то е работата, която Духът му дава.

Хората обаче твърде често пренебрегват тия малки импулси на разумното, тия лъчи на новото. Те не искат да се разделят със стария ред на нещата и с прискърбие гледат как се рушат „старите истини“. Стари истини в света няма. Ако Истината може да остарява, тя значи подлежи на промени. А Истината е Абсолютна, тя нито се мени, нито се променя. Истината е онова начало, което ръководи вечния процес на растеж и развитие и го насочва към неговите заветни цели. Истината е, която осмисля всяко битие. Вън от Истината няма никакъв друг смисъл. Единственото нещо, което осмисля живота, което крие върховните му цели, това е Истината.

И сега, Истината е, която свидетелства: Едничкото, което може да изпълни със съдържание живота, това е Любовта. Напразно хората се мъчат да уредят живота си вън от Любовта. Това е невъзможно.

Най-великата сила във вселената е Любовта, онази Любов, която хората не познават. От тази именно Любов, която хората не познават, произтича всичко в живота. И тя идва сега в света да даде един нов подтик на живота. Този подтик ще бъде само един момент, ала тоя момент ще стане един жив център на вълни,

които ще се разпространят в цялото естество на човека и ще дадат нова насока на неговия живот.

ЧОВЕШКИ И БОЖЕСТВЕНИ ДОГОВОРИ

Най-новият Завет

Никога може би в света не са се подписвали толкова много договори, не са се сключвали толкова много пактове[75], както в наши дни[76]. Ала и никога може би тия договори не са се нарушавали така често и не са се разкъсвали така безогледно, както в наши дни. Това нарушаване на договорите – и в частния живот на отделните индивиди, и в международния живот – е станало толкова обикновено явление, че е подбило доверието в този начин за уреждане на взаимните отношения между човек и човек, между държава и държава. Договорите като че ли са се превърнали в късове хартия, които могат да бъдат разкъсани по лична угода всеки момент.

Наистина, има договори и договори. Не може да се нарекат договорите за мир, сключени между воюващи страни, истински доброволни и свободни договори, защото често пъти подписът на по-бедните е бивал изтръгнат насила, бивал е наложен против тяхната воля. Несправедливостта на подобни договори, насилието и принудата, които лежат в основата им, ги правят сами по себе си нетрайни. Ясно е, че силата на един договор лежи

---

[75] Пакт – вид международен договор между държави с по-голямо политическо значение.
[76] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 1 от 1937 г.

не отвън в оня къс хартия, на която е написан, в подписите, с които е скрепен, а вътре в съзнанието на договарящите страни, в тяхната честност и морален устой.

Договорът, погледнат исторически, има сам по себе си свещен произход. В човешкия живот той датира от ония далечни времена, когато в човека се е пробудило висшето самосъзнание, когато в него е започнал да действа разумът. Защото в Природата истински договор може да съществува само между разумни същества, между същества с високо развито морално съзнание. И колкото съществата са по-разумни, колкото са по-устойчиви техните чувства, колкото е по-силен техният морален устой, толкова по-траен и устойчив е договорът сключен между тях.

В свещените книги, където в една символична форма е показано развитието на човешкото съзнание, също се говори за договори, сключени между Бога и човека, между Бога и неговите избрани. С други думи там се говори за онази съзнателна връзка, която се установява между пробудения, самосъзнателен човек и оня вечен Извор, от който произтича неговият живот. Този договор между Бога и човека или един колектив от човеци, образуващи един „избран народ“, се нарича в свещените Писания с хубавата дума „Завет“. Казано е например в Библията: „Господ Бог наш направи Завет с нас в Хорив[77]“ [*Второзаконие, 5:2*]. Тия думи, изказани от духовните водачи на израилския народ,

[77] Хорив *(от иврит – сух, запустял, разорен)* – планина в Аравийската пустиня, намираща се в североизточната част на Сахара. На тази планина се е явил Бог на Мойсей (Исх. 3 и 4); тук Моисей удря с жезъла си и потича вода от скалата (Исх.17:6); Тук също са дадени и 10-те Божии заповеди. Източният хребет на планината Хорив се нарича Синай, поради тази причина в Библията наименованието често се смесва с планината Синай.

изразяват един акт на висше народностно самосъзнание, едно ясно съзнаване историческото предопределение на този народ, на неговата историческа мисия. Заветът, за който става реч, е онази линия-директриса[78], която показва главната посока, в която се движи целокупното развитие на народа в изпълнение на неговите исторически задачи. Той определя онази ос, около която се върти целият живот на един народ. И ако отворите страниците на Стария Завет ще видите, че в него е хроникиран, чрез редица исторически символи, вътрешния ход на развитие на израилския народ в изпълнение на неговата историческа мисия. Там са хроникирани всички блуждаения, всички колебания, всички отстъпления и отклонения от главната линия-директриса, очертана още от самото начало на историческия живот на Израил. И появата на толкова пророци, които в дадено време са представяли въплъщение на най-високото народностно съзнание, винаги будно за заветите, оставени от патриарсите на израилския народ, не е нищо друго, освен вътрешното усилие на душата на този народ да избегне съдбоносните отклонения, да се върне към своята основна линия-директриса, по посока на която лежат заветните му цели. Свържете пророците на Израил като живи точки – от най-първите времена на неговия исторически живот до последните – и вие ще получите основната линия, по която върви развитието му. Ала за да се направи това, изисква се едно по-друго разбиране на тази дълбоко символична, езотерична книга, каквато представя Библията. Разглежда ли се тя като сбор от

[78] Линия-директриса – главна линия.

наивни легенди, митове, откъслечни исторически факти, тя ще си остане наистина книга затворена със седем печата.

Разбира се нашата цел тук не е да тълкуваме езотерично Библията. Искаме само да покажем възникването на онази най-висока форма на договор, която съществува в света – Завет между Бога и човека. Всички други договори са само резултат на тази първа и най-висока форма. И наистина няма по-велик акт в света от този – да направиш договор, Завет с Бога. Това не е временен акт, подобно човешките договори, от които нищо не остава. Този договор е вечен, непрекъсваем процес, който се извършва всеки момент между великия принцип на живота и човешката душа. Той е договор, който вечно се подновява. И докато човек остава верен на този вътрешен договор, докато той остава верен на своя свещен Завет, докато има един висок идеал, към който се стреми, той всякога може да се надява, че ще постигне заветните си цели. В каквито и тежки условия да изпадне човек, на каквито и изпитания да бъде изложен, издържа ли на оня вътрешен договор, сключен с Бога в дълбочината на своята душа, той в края на краищата ще победи и ще получи онова, което му е било обещано. И когато се казва, че човек бива съден, това подразбира, че той бива подложен на съд заради нарушенията на оня вътрешен договор, който лежи в основата на неговия съзнателен живот.

И тъй договорът между човека и Бога е един акт на висше самосъзнание. Който иска да се повдигне в света, трябва да има договор, Завет с великото Начало на живота. Само чрез този Завет, само чрез това съзнателно свързване с Великото в живота, човек може да добие неговите качества и да постигне заветните си цели. Свързва ли само човешки договори, които се пукат като сапунени мехури, него го очакват постоянни разочарования.

Ако човек иска да направи един договор, който да оцелее, който да пребъде през вековете, нека направи свещен Завет между своята душа и оня велик Извор, от който животът ѝ е произтекъл. При това човек трябва постоянно да подновява връзката си, договора си с Бога дълбоко в своето съзнание.

Това, което казахме за отделния човек, важи и за един народ. Ако иска един народ да изпълни съзнателно своето историческо предназначение, той трябва да направи преди всичко свещен договор с Бога. В този Завет той ще получи Откровение за основната насока на своя живот и ще се отърве от ония блуждаения, които го отклоняват от неговите задачи. Във всеки народ е имало отделни индивиди, които са били истински носители на неговото народностно самосъзнание, които са му указвали неговото истинско историческо предназначение. И само когато един народ се вслуша – през площадния шум на неговите непросветени политически деятели – в гласа на ония, които му вещаят неговите бъднини, той става истински самосъзнателен народ. Дотогава той е маса, която се влияе от чужди веяния[79] и неговата енергия се разпилява нахалост[80] от политически дейци, които – непосветени в историческата мисия на своя народ – дълбоко погледнато са чужди на неговата душа.

Сега великото Начало на Живота, което работи у всички народи, ги кани да направят един нов договор, един нов Завет. Този нов Завет е Заветът на Божествената Любов, която ще свърже всички хора в едно Велико Братство.

---

[79] Веяния *(от глаг. „вея“)* – тук се има предвид чужди течения, тенденции.
[80] Нахалост – напразно, безрезултатно, напусто.

Как се влиза в училището на Природата

Светът никога не е бил така удобен за наблюдение, както сега[81]. Като се има предвид миналото на земята, миналото на цялата слънчева система оказва се, че никога не е имало по-благоприятен момент за наблюдение, отколкото сега. И съвременните хора правят голяма погрешка, дето не наблюдават. Улисани в своите грижи за всекидневно съществувание, погълнати от своите човешки разправии и борби, заслепени от своите религиозни и научни суеверия за човек, за живот, за природа, те остават чужди на онази Велика работа, която Природата днес върши на земята с небивал замах.

Но за да се приобщи човек към работата на Природата, той трябва преди всичко да измени своя възглед за нея. Природата не е само един свят на физикохимични процеси, управлявани от механични закони, не е един бездушен механизъм, в който действат слепи сили. Тя не е само един извор на енергии, които човек се мъчи да впрегне на работа за постигане на чисто материални цели, често пъти в разрез с истинските цели на Природата. Не е и само една съкровищница на несметни богатства, които човек може безогледно да използва и пилее както си ще.

---

[81] Този материал е публикуван в сп. „Житно зърно“, кн. 2-3 от 1937 г.

Природата в истински смисъл на думата е сбор от разумни същества от разни степени на развитие, от разни градации, които действат във велико единение и хармония. Работата на тия същества е разумно разпределена в различните царства на космоса. И когато се говори за работа на Природата, подразбира се именно работата на тия високо интелигентни същества, които стоят зад всичко, що става не само на земята, а и в целия свят, видим и невидим за човека.

Днешните хора обаче, които виждат само резултатите от тяхната работа преди всичко на земята – в минералното, растителното, животинско и човешко царства – остават с убеждението, че светът не е нищо друго, освен един механизъм, който действа автоматично от само себе си, направляван от някакви отвлечени закони. То е все едно да се мисли, че и един часовник да речем или една каква да е машина са се сглобили от само себе си, че са дошли в движение от само себе си.

Що се отнася впрочем за човешките машини, хората знаят, че те са творби на човека, на неговия разум, че той седи зад тях. Не е ли допустимо тогава и то в по-голяма степен, че и зад онова, което хората наричат живи машини – организмите на живите същества: растения, животни, човеци – седят разумни същества? Не е ли допустимо туй и за небесните тела, които се движат с такава правилност в пространството?

Понеже в някои процеси на Природата, където хората могат да наблюдават само действието на физикохимични сили, разумността е отвън, както тя е отвън и при часовника – в ръката, която го е построила и постоянно го навива – те са изпаднали в заблудата, че изобщо в Природата липсва разумност. А този неверен възглед им пречи да направят една съзнателна връзка с ония високо интелигентни същества пак от човешката раса, но

завършили своето развитие, които направляват живота не само на земята, а и на цялата слънчева система – за да останем само в нейните предали. Тъкмо тази връзка имахме предвид, когато говорехме в началото за наблюдаване на света, за наблюдаване работата на Природата. Защото само при тази връзка може да се разкрият ония Велики знания, които живата Природа е придобила откакто свят светува – резултат на безчислени опити, правени от милиони разумни същества – творци.

Само при тази връзка човек може да има достъп в училището на Природата, в нейните лаборатории, в нейните библиотеки, дето е вписано с нетленни писмена[82] нейното знание. Само при тази връзка човек може да има достъп до нейните несметни богатства, събирани от милиони векове. Но за да установи човек тази връзка с Природата, за да бъде допуснат в нейната велика школа, в нейните библиотеки и хранилища на велики ценности, трябва да отговаря на известни условия. За да съкратим едно дълго изложение на тия условия, ще изразим някои от тях в една афористична[83] форма. В тия афоризми обаче прозорливият ще открие що е необходимо за да влезе човек – не в тази или онази окултна школа – а в школата на живата Природа, да стане ученик в нея и какъв е пътят за постигане на истинско посвещение. На вратата на великия Университет на Природата стоят следните надписи:

---

[82] Писмена *(само мн. ч. ост.)* – писмени знаци, букви.

[83] Афоризъм *(от гр.: αφορισμός)* – представлява кратко изречение, което изразява житейска мъдрост, сентенция.

- *Онзи, на когото нозете не са чисти, да не влиза в училището на Природата.*
- *Онзи, на когото сърцето не е топло, да не влиза в училището на Природата.*
- *Онзи, на когото ръцете, очите, ушите не са здрави, да не влиза в училището на Природата.*
- *В това училище не може да се учи човек със забулен поглед, с притъпен слух, с недъгави ръце и нозе, със студено сърце.*
- *В това училище може да се учи само здравият човек, човекът, който няма никакви недъзи. Има ли такива, да седи отвън!*
- *Да седят отвън и ония, които искат да влязат в училището като любители. Училището на Природата е за ученици, не за любители. Вън от училището, тя е създала хиляди забави за любителите*
- *Да седят отвън и ония, които търсят своето лично щастие. В училището на Природата такъв предмет не съществува.*
- *Училището на Природата е училище на Мъдростта.*

Горните надписи стоят на външната му врата. Отвори ли се вратата му, първата жива формула, която прозвучава отвътре, е следната:

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.

В Истината е скрит живота.

С тези думи великият Учител в школата на живата Природа се явява пред нейния праг. Той е отворил вратата, застанал е на нея и ги изрича като зов отвътре от училището на Природата като

призив към ония души, към ония човеци, които искат да бъдат ученици.

Защото това е съществената задача на човека на земята – да учи. Всичко друго той има. Тяло с всичкото му дивно устройство той има. Храна, вода, въздух, светлина му са дадени и то преизобилно.

Едно нещо само не е дадено на човека – знание. Но това знание той трябва сам да придобие. Никой не може да го придобие заради него. И цар да е и богатства да има, и управник да е, ще свали и царски одежди[84] и пищни дрехи, ще слезе от креслото на властта и ще започне да служи, за да добие великото знание на Природата. Такъв е нейният закон, а тя от своите закони не отстъпва. Колкото да си мислим, че можем да я подчиним, колкото да си въобразяваме, че можем да ѝ наложим нашия произвол, в края на краищата ще се убедим, че тя не отстъпва от своя установен ред. Нам[85] се струва, че тя привидно отстъпва, че се покорява, че можем да ѝ се наложим. Всъщност обаче тя никога не отстъпва.

Природата често постъпва като оня маг, в дома на когото нахлули разбойници. Той ги оставил да влязат вътре, въоръжени до зъби, па като им казал да разполагат, както намират за добре, излязъл вън. Тогава той натиснал едно копче, вратата херметически се затворила, а стаята, в която били разбойниците, започнала да се пълни с вода. Разбойниците се видели залени до гуша и започнали да викат за спасение. Тогава магът се обадил: „Ще се опитвате ли втори път да обирате маг? Ако ми дадете

[84] Одежда (*ост.*) – дреха.
[85] Нам (*ост.*) – на нас.

честна дума, че втори път няма да си позволявате това, ще ви пусна, ако ли не, ще ви оставя да плувате като риби“.

Природата често, подобно на мага, ще натисне някое копче и хората ще плувнат във вода, бедствайки да се удавят. Неотдавна в Америка тя натисна своето копче и не няколко души, а милиони хора, цели градове бидоха залети от стихийни води. Когато хората не разбират съветите на Любовта, когато станат крайно своенравни, Природата им дава подобни уроци. Иначе тя е необикновено търпелива. Тя гледа на хората като на деца – всичко им позволява, като постоянно ги изпитва, за да види докъде са дошли в своето развитие, доколко разбират нейния ред и нейните закони. Едничкото нейно желание е да свършат хората с успех училището на земята, за да им се разкрият възможностите на „Небето“. А що означава „Небе“? Това е един символ, един образ. „Небето“ е високо организиран свят на напреднали същества, които живеят във вечността, които постоянно творят. Те са създали целия материален свят, включително и земята, и постоянно промишляват за него. И цялото „“Небе“ на астрономите, всички слънчеви системи, всички галактични системи, всички звездни вселени са тяхна творба. Това са различни училища, университети, където се учат съществата от целокупната човешка раса, от която земните хора са само една малка, незначителна част.

В светлината на това разбиране човешкият живот придобива друг, космичен смисъл. И този смисъл ще се разкрива все по-ясно и по-ясно на човека, колкото по-съзнателна става връзката му с Природата. Тогава и всичко, което днес става на земята, няма да бъде за него само източник на страдания, тревоги и беди, а обект за наблюдаване и проучване. В светлината на това разбиране човек няма да бъде един любител, комуто Природата във времена

на работа и преустройство като днешните, отказва някои удоволствия и забавления, а ученик, който използва един изключителен момент, за да почерпи ценни познания и жив опит.